

[illegible] Patton

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Hollandſche Oprechtigheid

TEGEN DE
ENGELSE REDENLOOSE
ONRECHTVEERDIGHEID.
Bewezen en verhandeld

IN EEN T'ZAMENSPRAAK:

TUSSCHEN

Een AMSTERDAMMER,
Een HAGENAAR,
en Een ZEEUW.

Tot AMSTERDAM.

Gedrukt voor de Oprechte Lief hebbers der Vryheid en des Vaderlands, 1665.

Hollandſe Oprechtigheid

TEGEN DER

ENGELSE ONRECHTVEERDIGHEID.

Bewezen in een t' Zamenſpraak,

TUSSCHEN

Een AMSTERDAMMER.

Een HAGENAAR.

en Een ZEEUW.

Den Hagenaar.

Bij hem hebbende een Amſterdammer, en ontmoetende een Zeeus Koopman, zeit,

WElkom mijn Vriend; van waar is de komſt? Ik geloof niet dat gij nu uit Zeeland komt in deze ſterke Vorſt.

Zeeuw.

Neen ik mijn Vriend. Ik kome nu niet uit Zeeland, maar heb al voor de Vorſt hier in Holland geweeſt, en nu zoude ik geerne weer na Zeeland toe, dan kan niet wech als over de Veren, en daar ben ik wat beſchreumt voor: ik meen het reizen noch wat te ſtaken, miſſchien zal het weder haaſt veranderen. Ik heb hier en te Rotterdam noch wel wat te doen, zal den tijd noch wat verbeiden. Ik ben van Rotterdam gekomen, en hier noch geen dag geweeſt.

Hagenaar.

Wel was daar niet nieus te Rotterdam, zoo gij wat gehoord hebt, verteld ons wat; maar alzoo hier al te koud te ſtaan is, zoo doet mij de vriendſchap en houd mij te middag geſelſchap, ik ga zoo met dezen vriend van Amſterdam na huis, om ons wat te warmen, wat te zamen te eten en dan wat te praten, men zeid den derden man brengt de praat an, gij zult mij vriendſchap doen met ons te gaan.

Zeeuw.

Dat is een mogelijke be'e, die nu in dezen tijd iemand bij een goed Vuur en aan Tafel nood, doet een werk van caritaat, als het U L. dan zoo belieft, Ik ga dadelijk mede: want eten en warmen zijn tegenwoordig twee van de beſte dingen die men kan doen.

Hagenaar.

Dat is goed rond, goed Zeeus, Ik heet U L. vrienden hier welkom. Wij zullen terwijle de Tafel gedekt werd, wat bij 't vuur gaan, zeg mij nu mijn goeden, ronden Zeeuw, wat brengt gij al goeds mede? hoe gaat het daar al neemt men daar noch al Volk aan, en heeft men daar noch al goede couragie tot den Engelſchen oorlog?

Zeeuw.

Ik heb, terwijl ik in Holland geweeſt ben te Amſterdam, te Rotterdam en op andere plaatſen wat te doen gehad: en ik bevinde dat buiten gemeen de Hollanders zeer op de Engelſche zijn verbittert, (en dat ook met groote redenen,) gelijk ook onze Zeeuwen zijn, waar van ik na de maaltijd, wel wat met u lieden wil ſpreken. De Engelſchen verluiden en beelden haar in dat zij rechte en met goede redenen tegen de Hollanders, dat is te zeggen tegen de *Vereenigde Provincien* het grootſte gelijk ter wereld hebben, en met het grootſte recht ons den oorlog aan doen, onze Schepen nemen die neffens de goederen die zij in de genomen Schepen gevonden hebben verbeurd: maken en verkoopen ook onze arme Bootsgezellen gevangen houden. Aan al de wereld klagen zij over de *Ooſtindiſche Compagnie wegens twee Schepen het eene genaamt de Bonne Eſperance, het andere Henrij Bonadventure*, *hier*

hier maken zij zeer grooten roep van en groote pretentien op. Dan is'er noch een Schip de Charles, daar ze ook veel ſpook en geraas af maken en voorts van Guine: zoo datze ook ſchijnen wat gelijk te hebben.

Amſterdammer.

Om U L. en alle de Wereld te doen zien met wat gruwelijke en ſchandelijke onrechtveerdigheden de Engelſche om gaan als zij ons (ik ſpreek als in den naam van ons Vaderland) beſchuldigen, zal ik u l. eens perfect en oprechtelijk verhalen, hoe eigentlijk de zaak van alle die drie die Schepen gelegen is: maar eerſt moet ik u l. verhalen wat Schelmſtukken zij ons gedaan hebben: waar over wij met recht, ja met het grootſte recht ter wereld moeſten en mochten klagen, beternis en voldoening eiſſchen, en den oorlog beginnen. Al over drie jaren of daar ontrent geleden, hebben de Heeren Staten geklaagt *Dat de Admiraliteit van Londen, zonder dat hij eenige de minſte oorzaak daar toe hebben gegeven, ja tegen alle Volken recht, hadde verleend Brieven van* Repreſſalien *tegen de Inwoonders van deze Landen of hare goederen, ten verzoeke en inſtantie van den Agent* van den Kardinaal van Heſſen, *op den naam van den* Grootmeeſter van *Maltha*, *waar op hij dadelijk deed aanſlaan en vaſt houden acht Schepen met Koopmanſchappen geladen, toebehoorende Inwoonders dezes Lands, die zelf geen kenniſſe hadden van de ordre der Ridders van Maltha*, veel min dat zij aan haar iets ſchuldig waren. Dit dorſten die Engelſche Dieven beſtaan om haar eigen profijt. Dit deden zij voor en aan een Paapze ordre, daar zij als kax van de Gereformeerde Religie zijn, welke Repreſſalien, nooit den Keizer, Koning van Vrankrijk, noch van Spanjen, niet tegenſtaande zij Princen zijn die de Roomſe Kerk erkennen, hebben verleend noch gedacht te verleenen. Het is wel waar dat drie Princen de zake van die ordre wel hebben aan dezen Staat gerecommandeerd, en ten beſten geſproken, maar nooit haar gedreigt met Repreſſalien daar tegen te geven: En dat derf in Engeland een ſubaltern Collegie als is 't Collegie ter Admiraliteit doen, onder 't gezicht en in preſentie van haren Koning, die dit ſoo met goeden oogen heeft aangeſien en geleden van zijn Admiraliteit, dat is zijn onderſaten, doch is dit geſchied miſ-

misschien met zijn kenns en konsent,om daar mede een plok uit te halen, anders waren alle die van d' Admiraliteit strafwaardig aan 't lijf, om dat zij hadden geusurpeerd,het recht en de macht den Koning toe behoorende,en alleen competerende.

Indien nu bij dezen Staat zulken commissie en brieven van Represalien gegeven waren, aan de Vijanden van de Gereformeerde Religie, en dat over Geestelijke goederen in Engeland leggende, gelijk daar mede meenigte van Kloosters geweest zijn, zouden de Engelse met recht niet mogen over ons klagen, en haar op het hoogste qualijk houden, ja zelf daar Repressalien tegen geven? laat ik eens iemand, die onpartijdig is en verstand heeft,oordeelen,en daar onpartijdig van spreken.

Zeeuw.

Dat is een Godlooze en gruwelijke zaak, nooit heb ik van onwettiger, onredelijker noch onchristelijker zaak gehoord,of de *Ridders van Maltha*, of de *Iesuiten*, of zoo veel andere Ordens als'er in het Pausdom zijn, alle dagen hare goederen quamen eisschen, e n dan over ons gingen klagen bij den *Paus, Keizer, Koning van Vrankrijk en Spanjen*, en voorts alle *Paapse Princen en Vorsten* en dan brieven van Repressalien op de Onderdanen van dezen Staat verzochten, zouden wij dan altoos gehouden zijn die goederen, die de Papen en Munniken hier gehad hebben, weder te geven, of te wachten dat onze Schepen en goederen in alle havens en Baaijen van Christenrijk zouden aan gehouden werden? zoo waren wij wel slecht daar aan, en zoo zouden wij dan nergens mogen komen om eenige negotie te drijven, wie heeft zijn leven ongerijmder onrechtveerdiger, of boosaardiger voorstel gehoord? het is wonder dat haar die eertsfielen niet schamen. Wat redenen zouden zij van haar ontzinnig doen geven.

Amsterdammer.

Zij hebben anders geen redenen als om ons te tergen en te verwekken tot iets te doen,daar zij dan oorzaak uit zouden mogen nemen, ons noch tienmaal meer quaat te doen. Elk een weet wel dat zij ook gants

gants geen redenen hebben gehad om te nemen verſcheide Schepen op de *Kuſten* van *Guiné*, ook niet tot het in nemen van *Cabo Verde*, *Cabo Cors* noch *Nieu Nederland*, ook niet tot het blokkeren van het *Kaſteel del Mina* en andere hoſtiliteiten en vijandelijke actien gepleegt op de *Goud kuſt* en elders. Op alle deze plaatzen, Schepen noch goederen, hebben zij niet te pretenderen noch tot alle deze onrechtveerdige, en Vijandelijke actien hebben zij gants geen redenen, noch recht gehad, noch zullen het nooit krijgen: maar hebben dit alles en alleen gedaan om ons tot eenige dadelijkheden en tegenſtand op te wekken, en alzoo met eenige ſchijn ont ons te overvallen, te berooven en te beſtelen: en om dat zij wel wiſten dat wij alle deze ongtrechtigheden en dit geweld niet zouden noch konden lijden, hebben zij van tijd tot tijd groote toeruſtingen ter Zee Oorlog, tegen ons gedaan en zo veel en zoo groote Oorlogſchepen toegeruſt en veerdig gemaakt om met een groote Vloot ons teffens te overrompelen, doch hoorende datde *Heeren Staten* al in tijds, vernemende van deſe groote Engelſche Equipagie ter Zee mede groote vlijt en neerſtigheid aanwendeden om mede een conſiderabele Scheepſmacht in Zee te brengen, hebben zij ſchier alle dagen door haren *Envoje Douning doen klagen*, *dat zij zeer verwonderd waren, en in groot achter denken hielden dat men hier te lande, zoo ongemeene toernſtingeu ter Zee maakte*, *klagende ook dat zij derhalven mede genoodzaakt waren, daar tegen te equiperen en tot groote onkoſten te vervallen*: *en mede exeſſive Equipagie te doen*; met deſe geſtadige klachten hebben zij geſocht de Heeren Staten te misleiden en te intimideren, op dat zij te beter mochten veerdig zijn ons een grooter ſchelmſtuk te ſpelen. ſij hebben ook door den ſelven *bedriegelijken Douning de Heeren Staten doen verzekeren*, *dat haren Koning niet minder in den zin had*, *als om tegen de Hreren Staten of hare Onderdanen eenige Vijandelijkheden te plegen of in 't werk te ſtellen*, *of dat hij eerſt en al voreu ons drie maanden te voren zouden den oorlog doen aanzeggen*; maar het was al ſchelmerij en bedriogerij om ons ongewapent te houden; en ons dan te verraſſen, en te bedriegen gelijk klaarlijk en handtaſtelijk bleek. Want zoo haaſt zij maar hoorden dat, door laſt van de *Heeren Staten*, *den Admiraal de Ruiter met zijne bij hebbende Schepen van Cadix was na Guine gezeild*, ſonder dat ſij noch wiſten wat hij

daan

daar doen zoude of wat ordre dat hij van zijne Heeren en Meesters had, hebben zij terstond alle de Schepen, die op het goed vertrouwen van de Engelschen, en op de belofte van *haren Koning*, door zijnen *Valschen afgezondenen* gedaan, in hare havenen waren geloopen, of die sij op de Zee vonden, aan gehaald, genomen en gehouden, tegen het recht aller volken en tegen alle Goddelijke en Menschelijke wetten, en Rechten, hebben ook secretelijk en heimelijk last gesonden aan alle hare Admiralen, Vice-Admiralen en Kapiteinen ter Zee, alle onse Schepen en goederen die sij konden vinden, krijgen en machtig werden, ter Zee aan te tasten, te nemen en op te brengen, hebben ook de selve Schepen en goederen door hare Admiraliteiren, als onder schijn van eenig recht doen verbeurt maken en verkoopen, hebben ook alle het *onnozele Scheepsvolk en Bootsgezellen doen verre te lande in voeren en in stinkende gevangenissen gesmeten, slimmer als of het Schelmen en Dieven waren*, en daarle soo schandelijk getracteert werden als of het honden waren, en slimmer als de Turken en Barbaren hare slaven doen, en om haar Godloose en tijranniglijke schelmstukken grooter en vol te maken, hebben tot spijt en hoon van de Heeren Staten hare Oorlogschepen verradelijk en onverwacht met gewelt doen aantasten en zoeken te overvallen, want komende gelijk wij alle weten ontrent Cadix met negen van hare Konings Schepen bij de Smirnische Vloot, welke geconvojeert was van drie Oorlogschepen die geen quade gedachten hadden om de Engelse eenige schade aan te doen, noch van haar te lijden, waarom de Kapiteinen van de drie Oorlogsschepen van dezen Staat, bij of ontrent de Engelsche Schepen komende, haar de behoorlijke eere, met het schieten van vijf scheuten met loos kruid hebben aangedaan, waar op de Engelse Moordenaars zeer en meer als Barbarisch, sonder de onse den Oorlog aan te seggen, de beleestheid der Hollanders met de heele laag beantwoord en vergolden hebben, vallende voorts met vier van hare Koning Schepen op een Koopvaardijschip, het welke zij na drie uuren vechtens, ik zeg en is waar, vier Oorlogsschepen, wel geprepareert en met een schelms voordacht daar op gewapend en voorsien, tegen een Koopvaardij Schip, het welke zij soo in de grond gemoffeld hebben, hoe wel zij meester van het Schip geworden zijnde, den Schipper en meest het volk overgenomen

heb-

hebbende op hare Schepen,een partij Engelse dieven op het genomen en overwonnen Schip hebben laten over gaan, welke Engelse Zee-roovers terstond het loon van hare Dieverijen en geweld gekregen hebben, zijnde al te zamen met het doorboorde en overweldigde Schip in de diepten van de zee verzopen, krijgende alzoo in plaats van den verhoopten beuit,tot versadinge van hare onverzadelijke gierigheid, den balg vol zoutwater, en tot haar eigen loon en vergelding 't gene de RechtveerdigeGod voor sulke onrechtveerdige *Menschen-plagers* geordonneert heeft.Siet gij nu niet wel,kan elk een,die een gezond oordeel heeft en met een onpartijdig gemoet wil oordeelen, niet handtastelijk en zo klaaralsde Zon op den middag zien,het groote geweld,overlast en ongelijk, dat ons den Engelsen Koning met alle zijne bloed,geld en goed-dorstige trawanten, aan doen, zonder dat wij een hand tegen haar uit gesteken hebben? ziet gij nu ook niet, en kan ook elk een niet zoo klaar als den dag sien, het groote Recht en de billijke redenen die de Heeren Staten hebben, dit onlijdelijk geweld en deze meer als Barbarische Tijrannijen der Engelsche te weeren en met geweld tegen te staan.

Zeeuw.

Wat mij aangaat. Ik versta het met u,en ik weet wel dat'er doe al veel menschen,en voornamelijk in Zeeland,waren die meenden dat de Heeren Staten, niet alleen groote redenen hadden om het Engelsche Schelmsdom tegen te staan en haar geweld met geweld te weren: maar dat zij al te lang haar lieten van die trouloose Cannaille tergen en datze al over lang hadden behooren de Brieven van repressalien te verleenen. Want wij vreesden dat deze *Werelds-verdrieten* met het heele bachje van Guine en de Goudkust zouden deur gegaan en zoo de gantse rest van de Westindische Compagnie opgeslokt hebben. Doch doe ik en vele van mijne Landsluiden hoorden dat den *Admiraal,de Ruiter* zoo met een stillen trommel uit de *Straat, na Guine* was gesonden, doe kregen wij weder moet, en verstonden dat het de aardigste krijgstrek was die ooit in't werk is gesteld, zoo voorsichtigen en welbeleiden aanslag, dat die zo secreet en stil is gehouden, dat niemand,zelf eenige van deGecommiteerde terGeneraliteit,daar van iets

hebben konnen van weten, en dat die al uitgevoerd was eer men kon weten waar den Admiraal de Ruiter, met zijn bij hebbende Schepen na toe was. Zeker zulke Secretessen is men hier te lande ongewoon, want eerst pleeg men te resolveren wat men en hoe men zoude doen, en dan de resolutien aan de klokreep te hangen, en al de Wereld bekend te maken, en dan wisten altoos onze Vrienden en Vijanden wat men in den zin had te doen, daar zij haar dan op konden wapenen of daar in voorsien, het welk nu zoo niet is, maar blijft alles zeer bedekt en sekreet, het welke ik voor een zeer groote, nutte en noodsakelijke kunst van regeren acht.

Hagenaar.

Het is waar dat de Engelsche, soo haast zij vernamen dat den *Admiraal de Ruiter na Guine* met zijn Vloot was gezeid, zonder dat zij doch wisten wat hij daar zoude doen, en wat ordre dat hij had, terstond, zoo ontrouwen en geen eerlijk man, veel min een Koning betamende ordre hebben gegeven, om alle de Schepen en goederen der Onderdanen van de Heeren Staten deser Vereenigde Nederlanden op te brengen, niet tegenstaande, den *Afgezondenen of Envoje Douning de Ed. Gecommitteerde van de Heeren Staten Generaal* verscheiden reisen van wegen en uit den name van sijnen Koning wel expresselijk had belooft, toe geseid, en verklaart, *dat niemande van de Onderdanen van dezen Staat zouden beledigt of hare Schepen overvallen of hare goederen genomen werden, of den Koning van Engeland zoude eerst en al vorens, als eerlijke Luiden betaamt en toe behoord, een Declaratie van den Oorlog laten voorgaan*, waar bij dan elk een soude gewaarschout werden haar te wachten en te voorsien: Doch dit is niet geschied gelijk wij alle weten. Wie zal of wie kan nu niet sien *dat den Koning van Engeland geen eerlijk Man is, die zoo trouweloos zijn Koninglijk gesproken woord, zonder eenige oorsaak breekt en zijn belofte te buiten gaat*, wie ziet niet *wat Schelmen en Verraders de Heeren Raadsluiden, van zoo een Leugenachtigen en Valschen Koning zijn, en wat voor een vuilen, en onbeschaamden guit dezen Afgezondenen Verspieder Douning* is; die zoo schelmachtigen practijk, alleen hebben in't werk gesteld, om haar zelven te verrijken met de goederen, der inwoonderen van dese Landen.

den. En om met gemak en lichtelijk tot dit Diefachtig dessein te komen, en veel Schepen en goederen teffens en te gelijk in hare *roofgierige en bloedklamme klaauwen* te krijgen, hadden desen *Koning en zijn onderhoorige Gieren* in gants Engeland, een weinig te voren, een Generaal beslag van alle Schepen, zoo wel Engelsche als vreemdelingen toe behoorende, laten doen, en onder dese waren ook verscheiden Schepen hier te lande t'huis behoorende, dit scheen een affront voor desen Staat gelijk het ook was, dat men onder zo slechten dekmantel onse Schepen op hield, maar wat doen zij? Siende dat sij soo weinig Schepen en goederen hadden? was het haar niet de pijne weerd om zoo een klein brokje eens te gapen, zij mosten haren *al-in-slokkenden balg* vol hebben van geroofde goederen, zij ontslaan dan alle de *Nederlandsche Schepen* om vrij en onbekommert te mogen vertrekken. Dit gaf een grooten roep in alle Landen, elk meenden en scheen blijkelijk dat men tot een goed accoord soude komen. Daar was een Wolf bekeert, Isegrim trok een Geestelijk kleed aan om de Schaapjens te beter te verlokken, en daar na te verslinden: Want op desen roep quamen veel van onse Schepen in de Havens van Engeland, de Wijn-en andere Schepen uit Vrankrijk gingen 't Zeil, elk meende dat 'er geen gevaar meer te verwagten, noch perijkel te vreesen was: maar waren al te samen zeer leelijk bedrogen, en door een schoonen schijn verstrikt, *Kromwel* werd tot een Heilig man gemaakt, wat hij nooit zoo vals een Schelmstuk aan ons gedaan had: als nu *desen Koning* met *zijne happige Onderdanen* ons aan deed en noch doed. Zij namen alles als verwoede Roofvogels, wat zij konden bekomen, sij roofden het al wat sij bereiken en wat zij begaan konden, een openbaren vijand konde noit soo slim noch zoo wreed doen, als sij met ons, met de Schepen, goederen, en het arme Zeevolk deden, en dit deden sij zoo haastig, schielijk en onverwacht, dat noch verscheiden van die Schepen die sij eerst ontslagen hadden, en noch niet uit Engeland gevaren of noch op hare Reeden waren mede aangehouden, en gelijk als d'andere gerooft en genomen wierden, sij plonderden alles en lieten de Matroosen qualijk een rokjen of hemt houden, sij deden noch na recht noch na krijgs gebruik, en dat meer is, sloegen en smeten de selve als of het honden geweest waren, hebben haar daar na, seer qualijk gekleed,

en bij na moedernaakt als Beesten verre te landewaart in gedreve, daar ze in vuile, stinkende gaten zijn gesmeten, en daarze van ongemak en koude zullen moeten vergaan. Is dat gehandeld *als eerlijke Luiden, als den Engelschen Koning door zijnen Afgezonden Douning heeft beloofst?* ik weet niet hoe desen *Bedriegelijken Hippokrijt* zijn oogen derf op slaan, en indien hij t'eeniger tijd van onse t'zamensprekinge hoord, of dat hij, die gedrukt zijnde komt te lesen, wenste ik wel eens te hooren wat hij hier op zal zeggen, en of dien *valschen Leugenaar en Diefachtigen weiffelaar* zijn conscientie (zo sulk volk ook conscienten hebben) niet sal wroegen, dat hij soo eerlijken en soo getrouwen natie als de onse is, welke met sijnen Koning sulken compassie en medelijden gehad en hem de grootste eere, die zij konde aangedaan heeft, soo schendig en soo Goddeloos met zoodanige valsheid heeft bedrogen en misleid, en dat alleen om sijn E*ngels, eer Duivels, Dievekot* te verrijken en op een anders goed en bloed te doen teren en mesten, hij Douning mag klagen dat ik scherp spreek, 't is waar ik heb'er ook groote en rechtveerdige redenen toe: maar al sijn mijn woorden scherp en soo se *zijn Verraders hert drukken en zijn gemoed beroeren,* hij moet denken dat het mij en alle vrome Patriotten smert en aan 't herte seer doet, dat wij, zoo van die *Engelse (die niet minder als iets dat na Engels gelijkt aan haar hebben) Moord en Bloedhonden* ziin uitgestreken, en onze Arme Zeeluiden, die immers, in allen gevalle onschuldig zijn, zoo der eenige schuld is, als neen, zoo ellendiglijk en miserabel getijranniseerd werden, onse Koopluiden zoo ongerechtelijken van't hare berooft. Ik verseker en mijn herte tuigt het dat dien *alleen Rechtveerdigen God* zulke opperboosheden niet ongestraft zal laten: maar andere ten Exempel sal straffen.

Zeeuw.

Dat God, die rechtveerdig in zijne Oordeelen is, die Overschelmstukken sal straffen, is niet aan te twijfelen. En dat dit zoo heiloosen verraad en onrecht niet te verantwoorden is, kan elk meer als genoeg sien, het zal ook een onversoenelijken haat veroorsaken tusschen beide

beide de Natien, want dat zij zoo schelmachtig en Diefachtiger, als of het onze gesworen Vijanden waren, *en als de grootste, en onrechtveerdiste Zeeroovers en Piraten, zonder de Heeren Staten den oorlog aan te zeggen, of zonder dat haar van ons, of de onze, eenig leet is aan gedaan, ons zoo veel Schepen hebben afgenomen en gerooft*, maakt groote verbitteringe onder alle menschen, en voornamelijk onder de Zeevarende luiden, zoo dat het volk niet te houden is, en al is het, waaragtig dat de Equipagie ter Zee, met ongemeen ernst en vlijd werd gevorderd, en al veel groote Schepen gereed zijn, en noch veel gereed gemaakt, en met grooten ijver toe gerust werden. Werd noch in plaats van den Koop den Kaaphandel met groote lust en couragie word voort gezet. Daar van ik een treffelijk exempel gezien heb te Rotterdam, dat ik U L. zal verhalen.

Daar was een Kapertje gereed met zes stukjens en 70. mannen, deze zullende Scheep gaan, ontfingen van haren Kapitein elk vijf gulden op de hand, en terwijlen zij vast bezig waren om 't Scheep te gaan, was'er veel volk om te zien, want eenige havens en een stuk weegs de Maas was open gemaakt om deze en andere in zee te helpen, zoo quamen'er onder andere eenige Matrosen bij, Karels zoo rad als haijen, tot wel 12 of dertien toe, die mede dienst versoekende aangenomen wierden, vijf gulden op de hand ontfingen, en stapten zoo dadelijk mede Scheep, zonder bultzak zonder iets mede te nemen, als dat ze voor de ontfangen vijf gulden wat Brandewijn en anders kochten, het was Zondag zoo datze schoone hembden aan hadden. Als men eenige vraagden of *zij geen meer schoone hemden wilden halen, zeiden ze dat ze meende eer haar hemden vuil waren, datze dan al een prijs zouden hebben, en dan wel een schoon hemd krijgen*, andere *dat de Engelse hare hemden en Rokjens hadden gestolen, die zij zouden zien weer te krijgen*, zoo dat ik mijn leven zoo groote couragie en zulken moet niet heb gezien: waar uit met Gods hulp, en uit alles wat men nu hoord en siet, niet als wat goeds te verhopen is. Ik weet wel dat onze Zeeuwen, uitgenomen wel in haar schik zijn, dat sij zo veel Brieven van Repressalien gekregen hebben. Waar op zij ook zoo treffelijke Schepen toe rusten en zoo meenigte bereid en moedig Volk krijgen, dat ik niet twijffel of men zal daarhaast het effect van zien.

Hagenaar.

Dat wij het grootste gelijk en recht tot desen Oorlog hebben, is niet alleen vast en zeker, en zal voor alle Natien ter Wereld blijken: maar is noch waarachtig, dat de Heeren Staten tot dezen Oorlog door der Engelsen overgeven boosheit en gierigheid gedrongen en genootsaakt werden, om hare onderdanen van al zulke Tijrannijen te bevrijden en hare goederen, negotie en Schepen te bewaren. Den Engelsen Afgezondenen mag met eenige schijn, zijn en zijns Medestanders en complicen die, zoo snoode zaak verbloemen en zoeken schoon te maken: maar hij zal noch God, noch verstandige luiden niet bedriegen.

Alle de Wereld, weet wel en kan wel weten, of behoord wel te weten, dat de Engelsche, niet eene beschuldiging tegen dezen Staat hebben te berde gebracht of de *Heeren Staten* hebben die met treffelijke redenen wel degelijk wederleid, en om haar, te weten de Engelsche, *alle mogelijke, satisfactie en voldoeninge te geven, en ook alle redenen van klagen te benemen, altoos en verscheidenmalen gepresenteert, de questie en geschillen te verblijven, en te stellen in de handen des Konings van Vrankrijk, of aan andere Koningen, Princen of Republijken tot harer keure en beliefte: Maar deze, Op beuitvlammende al opschokkers*, mistrouwende hare vuile zaak, hebben het geschil nooit niet willen verblijven noch in iemands handen stellen, anders nergens om, dan om dat zij wel weten dat elk een haar zal in't ongelijk stellen, en dat zij dan ontbloot en ontzet zouden zijn geweest van den beuit en roof die zij van ons meenden en hoopten van ons te krijgen, en die zij nu van onze inwoonderen, door hare Verraderijen hebben gekregen, en bekomen. Doch al hebben zij onse mede-ingezeten zoo groote onverwinnelijke schade aangedaan, met ons zoo veel Schepen of te rooven, het zal nog kan haar niet helpen, sij hebben zoo veel verslindende Wolven daar toe dat soo een brok hare gierigheid niet kan voldoen, noch al dat gestolen goed haar niet sal genoegen: alsoo zij daar weinig geld af maken. Nu mijn vriend van Amsterdam, gij zeide flus dat gij eens perfect soud verhalen den staat van de oude en eerste pretensie, van de drie Schepen daar de Engelse altoos soo veel af te seggen gehad hebben, laat ons eens hooren om dat aan alle onze landsluiden te degen bekent te maken. Het is na, mijn oordeel zeer nodig en dienstig dat elk een

te

te degen onderrecht werden van de ware'en rechte geschapenheid van die saken.

Amsterdammer.

De oude doch zeer onrechtveerdige en onredelijke pretensien zijn eerst, van twee Schepen, in *Oostindien*, welke questie al over lang zijn geeffent en betaald, en volgens verscheiden Tractaten; zelf met het Tractaat gemaakt met den tegenwoordigen Koning van Engeland ter neder geleid en gemortificeert. Evenwel om dat vele goede luiden, en eerlijke Patriotten niet recht noch te degen verstaan, hoe het eigentlijk met de waarachtige gelegentheid van die twee Schepen staat, zal ik het dan zoo kort als mogelijk is, na de waarheid en gerechtigheid verhalen; versoekende dat elk een wel lette op oudheid van die actie, en ongerechtigheid der Engelsche.

Het is dan zulks dat in't Jaar 1643. (zulke oude dingen halen de Engelsche, en in haar naam den twistgierigen *Afgezonden Douning*, om wat te schijnen te zeggen te hebben wederom op) dat zeker Engels Schip, genaamt de *Bonne Esperance*, was verhuurd te *Goa in Oostindien* aan de Portugeesche om een partij Soldaten, Slaven en goederen, de selve Portugijsen toebehoorende, van daar, met dat Schip te brengen tot *Maccau*, ook een plaats de Portugijsen toebehoorende. Wij, te weten de *Vereenigde Nederlanden*, waren op die tijd met de Portugijsen in Oorlog en dienvolgende beide, zoo *Goa* als *Maccau*, vijandelijke plaatsen. Welke de onze, volgens krijgsrecht en gebruik en volgens het recht alle Volken, mochten alle Vijandelijkheid en afbreuk doen, ook alle toevoer beletten. Dit Schip, als in hebbende vijandelijk Soldaten en Vijands goed, komende in de *Straat van Malacca* een plaatse onder 't gebied der *Oostindische Compagnie*, *der Vereenigde Nederlanden*, wierd als een Portugaals en zoo Vijands Schip van die van de *OostindischeCompagnie* genomen en geconfisqueert, het andere Schip genaamt *Henri Bonadventuure*, wierd niet genomen noch geconfisqueert: maar is door quaad weer ontrent het *EilandMauritius* gestrant, en door de *Engelsche* verlaten en geabbandoneert, gevende Schriftelijke verklaringe, dat zij haar leven niet in perijkel wilden stellen,

ſtellen, om het goed daar in ſijnde, te bergen of te ſalveren, en dat ſij daarom wel mochten lijden dat die van de zelve Compagnie haar beſt deden, om het zelve Schip of de ingeladen goederen te behouden. De Nederlanders, alſoo ſij wat wakkerder en neerſtiger als de Engelſe zijn, hebben een partij van het ſelve goed gekregen en geborgt, en als haar vrij eigen goed, dat van ſijn Meeſters verlaten, in een woeſte Zee of op het ſtrand gevonden was, behouden, wie zal nu die van de Ooſtindiſche Compagnie beſchuldigen over beide die zaken. Het eene Schip was volkomen prijs en verbeurd, en volgens alle Regten en Wetten was het van de Vijanden, en niet van de Engelſe genomen, als in hebbende waren van Contrebanden, welke in alle vredens Tractaten werden uit geſloten, te weten, dat niemand zulke waren, als Ammonitie van Oorloge, Vivres, en wat tot verſterking van de Vijanden dient, daar onder voornamentlijk Soldaten en Officieren gerekendt werden, mag in eenige Vijandlijke Plaatzen brengen of voeren. Het andere was door onweer van den Hemel geſtrant en gebleven; en van ſijn Eigenaars verlaten, en de goederen daar af bij die gene gebergt, die haar leven daar voor in perijkel geſteld en geavontuurt hebben. Wie kan in deſe twee ſaken de Ooſt-Indiſche Compagnie beſchuldigen van iets gedaan te hebben, dat tegens de Vrede met de Engelſe gemaakt, ſtrijd? Wie kan zeggen datter iets is gedaan, dat ſtrijdig is tegens eenige Wetten, Rechten of reden? Niemand niet die geſond of redelijk oordeel of verſtand heeft ſal zulks zeggen.

Zeeuw.

Is dit het begin der Engelſe pretentien en derf dit dien Afgezonden onbeſchaaden Douning voort brengen, zoo hij maar een jongens verſtand had, hij ſou wel weten dat als iemand de Vijanden helpt, ſelfs ook Vijand word, dat is immer een regel die vaſt gaat, en niet op te zeggen valt. Want wat kan het mij verſchelen of mijn Vijand mij ſlaat of de plaatſen verſterkt die mijn Vijanden toe behooren, of dat 'er een komt, die mijn Vriend behoord te vvezen, dat die mij zoo

doet

doetals mijn Vijand mij doen soude, het is noch erger, want ik wil liever van mijn Vijand als van mijn vriend geslagen zijn, om dat ik als mijn Vijand mij slaat, in postuur ben om mij te verweren, en tegen mijn geveinsden Vriend niet. Daarom dunkt mij dit zeer vreemt, en ook dat de Engelse het grootste ongelijk ter wereld hebben.

Eerst dat ze onse Vijanden toevoer doen in een openbaren oorlog, of datse hare Schepen verhuuren om des Vijands Soldaten en goederen over te voeren, tot dienst van onse Vijanden, soo dat ze daar mede onse Vijanden onderstand doende hare Schepen verbeurd maken. Ten anderen weten zij wel dat altoos sulke schepen werden gehouden voor Vijands Schepen, en daarom is het vreemd, dat sij al zulke, alsoo verbeurde Schepen derven wederom eisschen. Even soo is het met het gebergde goed, van het gebleven Schip, dat hadden de Engelse verlaten en gants geabandonneert, en was bij die van de Oostindise Compagnie gevist en gebergt, wat pretensien konden sij op dat goed maken, die eenigen schijn van redenen hebben?

Amsterdammer.

Niet tegenstaande dat dit zoo in der daad en waarheid is geschied, hebben de Engelschen van tijd tot tijd groote klachten hier over gemaakt. En dewijle dit een Volk is dat geerne veel heeft en weinig geeft, en altoos klagen als zij eenige de minste schade komen te lijden, als of haar gantsche welvaren haar benomen ware, zoo dat deze klachten zoo dikwils gedaan en vernieut wierden, en altoos weder op haald wierden, eindelijk den Koning Karolus den eersten, selve in 't Jaar 1647. daar over aan de Heeren Staten schreef, doch also in Engeland self questie was, wie op de pretensien van dese twee Schepen zoude geprefereerd zijn. Dese Pretendenten waren drie, als een *Wiljam Courten.* Dese was bevrachter geweest van die twee geseide Schepen, den tweeden was *Eduard Littelton.* Den derden *Paulus Pindar*, welke twee Crediteuren waren van dese W. Courten, zoo dat deze drie pretendeerden elk om betaling van de schade aan haar, door 't nemen van het eene, en op 't gebergde goed van 't ander Schip. Doch den Koning daar mede gemoeit zijnde, schreef aan de *Heeren Staten*, en

ook aan sijnen *Ambaßadeur Boswel*, doe hier sijnde, *dat niemand gerechtigt was tot deze penningen, die zij sustineerden ter zake voorschreven haar te competeren en toe te komen, als den voornoemden, Wiljam Courten en geen andere; maar, al twee jaren te voren, namentlijk* 1645. *had dien Guiljam Courten*, gepasseert Notariale Procuratien op eenen *Jakob Pergens Koopman tot Amsterdam*, en *David Goubart*, om dese questien in zijnen naam met de *Bewinthebbers der zelver Oostindise Compagnie* te vereffenen en af te maken; ook gaf den voornoemden *Wiljam Corten* twee distinktelijke transporten, op den zelven *Jakob Pergens*, en cedeerde ten behoeve van den selven *Jakob Pergens* alle sijn actien en pretensien die hij had, op de *Oostindische Compagnie*, uit oorsaak van een zeer notabele en groote Somme van penningen die *W. Courten* schuldig was aan *J Pergens*; zoo dat den zelven Courten geheel en al af stond van sijne actien en pretensien, die hij wegens dese nu voor verhaalde Schepen op de Oostindische Compagnie te pretenderen had. *Jakob Pergens* nu deze Transporten hebbende, eiste sijn geld van de *Oostindische Compagnie*, die dit loopen eisschen en onrusten moede, hoe wel niet een stuiver schuldig sijnde, hoorden den eisch van wegens, dien *W. Courten*, welke wierd begroot op *honderd duizend guldens*, niet tegenstaande *W. Courten* te voren, zeer onfatzoenelijk en onbeschaamdelijk had derven eisschen, bij de *zeventien Tonnen Gouds*, daar de Schepen voornoemt, het twintigste deel zoo veel niet waardig waren, De Bewinthebbers boden seventig duizend gulden. Daar op aan wedersijden Commissarissen of goede mannen gesteld, en de zake uit de hand verbleven sijnde, wierd gevonden, dat den voornoemden *Jakob Pergens* zoude hebben en betaald werden, een Somme van *vijf en tachtig duizend gulden* eens en al, mits stellende cautie voor alle namaningen. Het welke gedaan sijnde, heeft Jakob Pergens de gezeide vijf en tachtig duizend gulden, onder behoorlijke quitantie ontfangen, en is daar mede die questie geheel en al afgedaan, en partijen voldaan en betaald. Dit is geschied, ik bid let daar doch wel op, in September des Jaars 1649. En nu geleden over de vijftien Jaren. Oordeeld ook eens met een gezond oordeel, of de Oostindische Compagnie niet geheel en volkomen mag volstaan, met de betaling

van

van zoo een grooten Somme, na een vrijwillig accoord, daar zij even wel niet schuldig was een stuiver te geven.

Zeeuw.

Waarachtig als ik mijn gevoelen zoude zeggen, en zoo geloof ik dat alle de Wereld met mij zeggen zal, dat de Compagnie meer als voldaan heeft: maar derven de Engelse dit weer op halen en noch eens eisschen? wat Schelmachtiger Dieven zijn dat! Ik wou ze wat anders doen.

Amster dammer.

Ik bid hoord toe, ik zal u noch nader zeggen. In 't Jaar 1654. als dezen Staat soude Vrede maken met Kromwel, en neffens onzes *Staats Ambassadeurs eenige Commissarisen van de Oostindische Compagnie*, gesonden waren na *Engeland*, om alle de geschillen van de Oost-Indische Compagnie alhier, met de Compagnie in Engeland, te vereffenen, zoo wierd deze questie onder andere mede op het tapijt gebracht, uit den naam en van wegen eenen *William Thomasz.* als Executeur van het Testament van *Paulus Pindar*, hier voor genoemt, en weder geeist *een Somma van twee en zeventig duizend vijf honderd ses en veertig ponden Steerlings*, gelijk hier voor geseid heb ontrent seventien Tonnen Gouds, dezen eis aan den *Protecteur*, door de daar toe geordineerde Commissarissen, getoond zijnde, met de daar tegen bewijzen, dat die zaak in 't Jaar 1649. volkomen was geassipieerd, zoo heeft ook den *Protecteur* die questie doen rojeren, en met het accoord dat doen gemaakt wierd, geheel laten mortificeren en te niet doen, daar in zijnde ongelijk beter en rechtveerdiger als dezen *En voje Douning*, die nu weder die groote somme komt derven eissen, uit den selven name van de Erfgenamen of Executeurs van *Paulus Pindar* voorf. niet tegenstaande bij het tractaat gemaakt, met den tegenwoordigen Koning van Engeland, anno 1659. niet alleen deze zaak en questie: maar ook alle andere oude en doe geschiede zaken volkomelijk zijn te niete gedaan, en gemortificeert. Dan ik geloof, en is wel degelijk

waarschijnelijk, dat hij, te weten, *Douning*, met noch iemand in Engeland, die daar zo vrij wat te zeggen heeft, en veel bij den Koning doen kan; dese actie, om een grooten beuit daar uit te halen, heeft gekocht of op hem heeft laten transporteren: meenende dat de Compagnie hem weder een groot stuk zal toe werpen, het welk hem voor deze reize zal missen, om dat men nu de Engelse dreigementen zoo veel niet meer vreest, noch haar zoo veel niet meer ontziet, gelijk als ook redelijk is.

Zeeuw.

Wij moeten haar ook niet vreezen, maar ons daar liever met moed en Couragie tegen stellen, en ons eens daar door bijten (*het is beter door het vuur geloopen als daar door gegaan*, zoo men zeid) al zouden wij het daar al dat wij hebben bij opzetten, zoo moeten wij ons eens van alle hare eisschen en hare onbehoorlijke begeerten ontslaan: Wij moeten toonen dat wij mannen zijn die couragie en hert hebben, om deze *Albegeerders* tegen te gaan en tegen te staan. Op dat wij haar eens leeren met het hare te vreden te houden, en geen ander mans goet onrechtveerdig te begeren of zoeken in te slokken, als sij dagelijk trachten, en waar sij konnen soeken te doen. Maar onder wat deksel of pretext komt hij, te weten *Douning*, dat geld, of die oude pretensie nu weder eisschen.

Amsterdammer.

Met leugens gelijk hij altoos doet, en de Engelse gewoon sijn te doen. Hij geeft voor en zeid, *Dat de Eißers van dat geld, of die Pretendenten, den overleden en gedooden Koning zulke uitmuntende diensten gedaan hebben, dat zij, ten tijde van Kromwel, hare eißchen niet hebben derven voorstellen, uit vreeze dat haar goed, en ook dit gepretendeerde geld mocht aangeslagen werden, en verbeurd gemakat*. Doch dit is de grooste valsheid en leugen ter werelt, want men soude met klare acten het contrarie konnen bewijsen, gelijk ik daar terstond geseid heb, dat zij zoo grooten Somme hebben derven eisschen, en dat haar die enorme

norme, ongeſchikte en onredelijke eiſſen zijn afgeſlagen, en ontſeid. Dit derft dezen onbeſchaamden en valſchen *Afgezonden Douning*, voort brengen in zoo *Heerlijken en zoo Mogende Vergaderinge als is der Heeren Staten Generaal*, en in't *Aanzicht der Ed. Groot Mogende Heeren Staten van Holland en Weſtvrieſland*. Die al te zamen, of de meeſte van haar *Eds. Vergaderingen*, volkomene en duidelijke kenniſſe van deze zaken hebben, en die hier door ook ſijne onbeſchaamde en moetwillige Leugens leeren kennen. Dit weet hij wel, of hij kan het wel weten, ook behoord hij 't ook wel te weten: maar de groote hooveerdigheid en trotſe hoogmoedigheid van de Engelſe, verblind haar zoodanig, dat ze meenen dat het haar al wel ſtaat en paſt wat zij doen: anders ware het onmogelijk dat hij hier in den Hage de Straten zoude derven betreden, of zijn onbeſchaamt aangeſicht, aan een Eerlijk Man vertoonen.

Hagenaar.

Dewijl gij daar zegt van der *Engelſche Hoogmoet*, en hooveerdigheid, zoo moet ik u daar mede wat af verhalen, het welke mij voor waarheid is verhaald van ſeker deftig Heer, die ik wel weet dat daar niet anders als waarheid aan zal ſpreken. Dat is dat in Engeland bij eenige geſproken wierd, van deſen aanſtaanden Oorlog met de Nederlanden, en overleiden hoe en op wat manieren men die beſt zoude voorkomen en vrede maken: Zoo waren 'er eenige ſoo grouwelijk vermeten dat zij derfden voorſtellen, dat zij aan deſen Staat zouden de Vrede preſenteren, op vier conditien, en als men haar die hier te Lande wilde in willigen en toe ſtaan, dat zij dan met ons zouden Vrede maken, en deſe artijkelen waren deſe.

Het eerſte, *Dat de Engelſche hier te Lande zouden hebben, beſitten en bewaren, drie Zeehavens, gelijk zij voor dezen hebben in haar geweld gehad en beſeten, drie Steden, of twee Steden en een Fort, als Vliſſingen, den Briel, en Rammekens: doch zij wilden nu in haar beſit hebben, drie Zeehavenen, als Teſſel, de Maas, en de Wielingen, of het Goereeſche gat.*

Ten tweeden, *Dat geen Schepen door de Hoofden, noch achter om voor bij Engeland zouden mogen varen, of zouden aan de Engelsche moeten tolgeven.*

Ten derden, *Dat wij geen meer, noch grooter Oorlogschepen souden mogen hebben dan als zij, de Engelse, zouden toestaan.*

En ten vierden, *Dat de Hollanders haar volkomen satisfactie en voldoeninge van alle hare pretensien zouden doen.*

Zoo hoog steeg der Engelscher verwaantheid en vermetenheid datse waanden dat zij soo de vrees in de Heeren Staten en in alle de Vereenigde Nederlanders souden brengen, of alreede gebracht hadden, dat wij alles wat sij eisten souden dadelijk na komen, en als Slaven haar den duim kussen. Dit hebben eenige derven voorslaan en in consideratie brengen. Zou dit rokje ons niet wel passen? let daar doch wel op Vrienden.

Amsterdammer.

Nooit hoorde ik snooder voorslagen, noch van grooter opgeblasenheid, wie konde ooit sulke ellende bedenken, als sij ons zouden aan doen, indien sij zoo souden de Meester over ons komen te spelen, het is waarachtig en al de Wereld bekend, dat de *Engelsche in't Generaal is een zeer Laatdunkent en trots Volk, zijn ook op het hoogste suberbe en ander Natien niet achtende*: Maar hare gemeene Inwoonders sijn de ellendigste en miserabelste slaven ter Wereld, en zoo zouden sij ons ook geerne maken. De grousaamste ellende en slavernije siet men nu alle dagen in Engeland, met het Goddelooste, alderslaafachtigste en onredelijkste werk dat men ooit gehoord heeft, dat is het grouwelijk pressen, daar mede sij van Wijf, van kinderen, ook van Vrienden, Magen en bekenden, uit haar neringe en van haar Ambachten werden afgerukt, en slimmer als Barbaren vervoerd, uit de Steden en Dorpen daar sij woonen, ja dikwils van verre in 't Land, daar se stil en gerust sitten en van geen Zeevaard, veel min van Zeeoorlog weten, en op de Schepen, tegen wil en dank, ook dikwils tegen de grootste protestatien en de jammerlijkste klachten, gesmeten en soo ten oorloge te water gedwongen: en menigmaals heeft men gesien, dat luiden die

een religie waren, dat ſi verſtonden dat men geen oorlog behoorte voeren, noch het ſwaard behoorden te gebruiken, veel miner te Scheep te gaan, en een Soldaat of Oorlogſman te worden, men die luiden zeg ik ook alſoo tegen hare conſcientie en gewiſſeſt, als uit haren Huisvrouwen armen getrokken en als onnooſele apen tegen de grootſte gebeden, die een Neroos herte ſouden begt hebben, wech gebragt, en tot het varen op hare Oorlogsſchepen orceert, en gedrongen. Wie hoorde ooit van Goddeloozer, en echtveerdiger geweld en verkrachting van de conſcientien der nſchen, als deſe zoo onmenſchelijke? Wie zal met mij niet zeg-, dat die gemoeds dwang veel wreeder is als de Dood. Duc d'Alf, r wij altoos de meeſte en grootſte wreedheden van verhalen, en ook in der waarheid een grouwelijken Tijran was, die na alle zijne reven, *Nerooſe Tijrannien*, hem noch *beroemde, en als met een groot maak vertelde, dat hij in den tijd van ſes Jaren door Beuls handen doen om brengen, en om de Religie doen dooden, over de agtien duiſend nſchen.* Deſen Tijran was noch zoo wreed niet, of bedreef nooit te over booſer Tijrannijen tegen die gene hij voor Ketters, ongevige en Oproermakers tegen zijnen Koning hield, en zoo ook deed oordeelen en ſterven, als deze wreede Barbariſſe Engelſche doen, en hare eigene Landſluiden en ingeborenen, en zelf hare geloofs oten, en met wien zij van eene Gereformeerde Religie zijn. Duc f deed; het is waar, de Menſchen zeer wreedelijk zijn Beulſe Bloedden over geven, en met veelderlei ſware tormenten pijnelijken ven, doch als die dan deſe pijnen hadden door geſtaan waren zij d, en leden geen pijne meer, en waren dan verloſt. Maar deſe Enſe meer dan Dukdalſſe wreedheid en onbarmhertigheid gaat noch der, en alle onmenſelijke liefdeloosheid en onmededoogentheid te en, om dat de ellendige menſchen alzoo gepreſt, en uit hare huiſen an Wijfen Kinderen afgerukt en na de Oorlogſchepen geſloept le, dagelijks de dood voor oogen, ja meer als eenen dood voor en ſien. Want voor eerſt is het haar een doods pijn, zoo ſchielijk onder tijd te hebben, haar gereed te maken en wat toe te ruſten, aar huiſen getrokken, en tegen wil en dank op een Oorlogſchip oeten beſloten blijven, zonder hare Wijven en Kinderen te mo-

gen

gen sien, en dat haar eens is toe gelaten Adieu te zeggen, onder zoo een partij rou en Godloos Oorlogsvolk, haar verblijf en Woonplaats te moeten houden, en haar met kost en drank behelpen die sij t' huis ongewoon sijn. Ten anderen dat zij, behalven het quaad tractement dat sij t' Scheep hebben en lijden moeten; noch dagelijks van twee kanten den dood te verwachten en te vreezen hebben. Van de kant van hare of die sij tegen haar wil moeten dienen, vijanden, en dan noch het perijkel uit staan van haar eige geschut, en dat hare Schepen konnen genomen, in de grond geschoten of verbrand werdeu. Wie soude niet liever dood sijn, of met een korte dood uit de Wereld geholpen werden.

Amsterdammer.

Gij zegt de waarheid het is veel beter eens haastig te sterven, als altoos in vreese des doods te leven, Van het onbarmhertig en schrikkelijk pressen der Engelse heb ik veel gehoord, zelf datse pressen het Volk zoo het uit de Kerken komt, zonder datse eens mogen t' huis gaan, waar van ik door een Schipper die in Engeland gevangen heeft geseten en ontkomen is, een droevig verhaal en deerlijke klachte heb gehoord. Hij zeide dat seker Engelsman mede geprest sijnde, en zeer wreedelijk wierd vvech gebracht, daar over hij soo erbarmelijk klaagde dat zich een steenen hart zoude erbermt, en den wreedsten Tijran met medelijden zoude bewogen geweest hebben. Groote God (zeide hij) ,, ben ik daarom alleen ongelukkig om dat ik een En-
,,gelsman of onderdaan van dit Rijk geboren ben? En is mij daarom
,, zulken grouwelijken en Afgrijsselijken noodlot beschoren! Noodlot
,, noem ik het, of God gij weet wat het is, dat mij nu dwingt te gaan
,, na een plaats of lichtelijken na veel plaatsen, daar van mijn herte ijst
,, en schrikt als ik maar gedenke aan het gene mij nu eerstdaags te ge-
,, schieden staat, of dat mij nu onlangs aldaar gebeuren zal. Ik ben
,, neffens andere onnoosele Borgers en Ambachtslieden van ons Dorp
,, geprest en werde neffens haar, als een vertsaagt Lam ter ellendiger
,, slagtbank gesleept en tegen mijn dank, wil en conscientie, getrokken.
,, Ik ben neffens nog veel onnoosele van mijn buuren geperst, Ik schrik

als

„ mag ik zeggen! Ik schrikke als ik'er aan denk, om ten oorloge te
„ gaan! of met te gaan, maar getrokken en gesleurt te werden. Ten
Oorlog! daar ik nooit geweest ben, waar van ik nooit het gezigt gehad
„ heb, en wiens gerucht mij altoos heeft doen sidderen en beven. Ten
„ oorloge! die ik houde, en altoos gehouden heb voor een gruwel der
„ Landen, een plage voor de Steden en straffe voor de Inwoonders!
„ Ten Oorloge! daar ik niet anders weet te doen als tegen mijne con-
„ scientie en leven te ageren. Den dood is mij zoo bange niet als den
„ Oorlog, de schrik en vreesselijkheid des doods is mij zoo anxstig
„ niet, als de vreeze des Oorlogs! hoe kan ik ten Oorloge gaan, daar
„ het gehoor en vermaan des Oorlogs mij doet vertsagen, en mij een
„ doodkoorts op 't lijf jaagt: maar O! Vrienden en bekenden die mij
„ heden hoord of die mij ooit gehoord heb. Wat zal ik ter Oorloge
„ doen? wat kan ik aldaar uitrechten als elk een in de wege staan? Ik
„ ben ongewoon Scheeps touwen te vatten, ik ben niet hooger gewoon
„ te klimmen als op mijn getou, om met het weren van Chargie voor
„ mijn Huisvrou en Kinderen eerlijk en soberlijk de kost te winnen.
„ Ik werde getrokken, ja gesleept door een wreed besluit, van onzen
„ Koning, en door zijn wreede Dienaren gedwongen. Ik ga schoor-
„ voetende na den Oorlog, om dat mij dunkt dat ik erger als na de
„ Helle ga. Moet ik dan zoo in mijn gewisse gedwongen zijnde, en
„ mijn lichaam vol vreeze gezet, gaan. O! God wie hoorde oit wree-
„ der ongeval. Ik kome zonder eenig achterdenken uit mijn huis, of
„ uit mijn Woonplaats, daar ik mijn lieve en onnoosele en op het ui-
„ terste swangere Huisvrou met ses zoete kindertjens, daar van het
„ oudste noch geen negen jaren, ten vollen oud is, heb gelaten, en die
„ nu na mijn wederkomste verlangen en uitsien. Och! erbarmelijke
„ zaak. Och! onmedoogenden Koning, wiens gebod mij een afgrij-
„ zen is, en wiens onmensselijke bevelen de anxten der Hellen in mijn
„ hert drukken. O! erbarmelijke zaak. O! hoe zal haar mijn herts
„ alderliefste Huisvrou in deze sware ongevallen dragen! en wie zal
„ haar deze zoo benaaude tijdinge brengen? Hoe zal dat zachtsin-
„ nige Lam haar bedroeven, en hoe zal zij hare rechtveerdige klagten
„ konnen matigen. De Gedachten van mijn lieve Bedgenoot en hare
„ lieve ses Kindertjens doen mij weder een nieuwe dood aan. Mijn

,, Engel die weet dat ik een teer man ben, die in geen onrust kan le-
,, ven, noch nooit met iemand geleeft heb, hoe zal haar dit overbit-
,, ter scheiden het herte breken, en met tranen overstolpen! hoe zal
,, het mogelijk zijn dat zij deze droefheid zal konnen verdouwen en
,, overkomen! hoe zullen mijne kindertjen, die nooit gewoon zijn
,, mij een uur in een gantse maand te missen, verlegen staan als zij mij-
,, ne troetelingen, die ik haar gewoon ben te doen missen! Wie zal
,, nu op passen als den tijd van de verlossinge mijns weerde Huisvrous
,, komt te genaken, wie besorgen dat de noodige bijstand der Vrou-
,, wen in tijds gereed zal zijn? wie zal dan voort de kraam en wie het
,, huishouden en kinderen bezorgen, o God, heb ik dan zoo veel son-
,, den bedreven dat ik daar voor zoo ellendiglijk, gestadig, ongeluk-
,, kig moet zijn, en midden in duisend dooden moet stervende leven!
,, zoo ben ik dan het miserabelste, ongelukkigste en versmaatste mens
,, ter Wereld. o Koning, o! Koning is dit het mededoogen, en is
,, dit de goedaardigheid die wij van u verwacht hadden, nadat wij
,, van den grooten Tijran, Kromwel verlost waren! O Koning, O!
,, mijn Huisvrou, en o! mijn zoete kinderen.

Zoo klaagde die ellendige en vreesachtige mensch, en hij besweem, sijgende ter aarde neer als of hij stierf, zonder een woord meer te konnen spreken, die dit droevig en zeer treurig spectakel aan zagen stonden verbaast, en als in't hert geslagen, behalven des Konings Rokkers en Pressers, (die als verwoede Tijgers den man op rukten en wilden voort trekken, waar van den Opperste n heen ging en belaste men zoude, niet tegenstaande alle dese zoo jammerlijke klachten en protestatien met hem en eenige andere, die mede alsoo geprest waren, deur gaan, de andere mede gepresten stonden op het hooren van deze klachten en sagen als ter dood verwesen menschen, en als mede stuniende op alle dese lammentatien, verhopende eenige verlichtinge te bekomen, doch alles was voor een doofmans deur geklopt, bidden, schreijen, noch klagen konde niet helpen, deze Konings booze Officiers en Pressers waren zoo hart en onbewegelijk als keijen en zoo onbarmhertig als Wolven, tegen onnoosele Schapen. Den klagenden man diens hert door droefheid en benaautheid besweken en ter neder gesegen was, wier door eenige Vrouwen die daar ontrent

waren

waren en eenige die op het gerugt en op 't geroep datter een man ſtierf mede quamen aan loopen, want mannen dorſten daar niet bij komen uit vreeſe van mede gepreſt te vverden, brachten met ſpreng'en van koud Water in't aangeſicht, en Azijn onder de Neus te houden, den man weder tot ſijn zelven, hij verſuchte weder zeer ſwaarlijk, drajende de oogen rondom, tot dat hij met de andere, zeer jammerlijken blijvende lammenteren, wech gebracht wierd, en den Schipper, uit vrees van weder gevat te werden mede deur ging, dervende niet langer blijven ſtaan.

Zeeuw.

Wie hoorden ooit ellendiger klachten, en wie zag oit vreeſſelijker en opſtinater boosheid, zoo ſijn eigen inwoonderen te Tijranniſeren, hoe kan dien Barmhertigen en Rechtveerdigen God, dat zoo onredelijk, wreed en onmenſſelijke preſſen verdragen? doen zij dit aan haar eigen Natie, aan hare Gelòofsgenoten en aan zulke onnoozele luiden en aan die gene die den Koning behoorden te protegeren en voor te ſtaan, en wiens Beſchermheer hij behoord te weſen, Denkt en bedenkt eens te degen wat ſij ons zouden doen, wanneer ſij eens ons Meeſter wierden, en ons quamen te overheeren! Men zeid gemeenlijk, *Een Engelſman is een Duivel op een verwonnen Man*, maar zij ſijn wel te degen Duivels op haar eigen Onderdanen en Landſluiden, mannen, men ſeid, *hij ſpiegelt hem zacht die hem aan een ander ſpiegeld*; maar wij mogen ons wel aan deſe ellendige getijranniſeerde Engelſe onderdanen en ingeſetenen ſpiegelen, wie weet en wie kan bedenken wat Tijrannijen ſij zouden verſinnen om ons aan te doen, indien ſij eens (dat die goede God genadelijk wil verhoeden, ons te machtig wierden, zij zouden ons de meeſte, armſte en miſerabelſte ſlaven ter Wereld maken. Ik verſeker u ſij zouden ons aan de wreedſte en onredelijkſte Barbaren, tot de grootſte ellenden verkoopen. Ten minſten en ten alderbeſte ſouden wij mede haar grouwelijk preſſen onderworpen vvorden, want zoo zij haar eigen Landſluiden niet ſparen, en ſoo ſchendig verdrukken, uit haar huiſen rukken en ten oorlog ſenden, zoo konnen wij, zoo konnen de Hollanders, Zeeuvven en alle die met

ons in 't Vereenigd verbond ſijn, wel af nemen in vvat ſtaat vvij ſouden zijn. Ik ſchrikke als ik 'er om denke.

Amſterdammer.

De Tijrannijen daar mede ſij ons ſouden plagen zouden niet te verſinnen zijn. Want niet alleen dat zij nu met openbaar geweld ons alle vijandelijkheid aandoen, ſoo zijnſe ook altoos zeer nijdig geweeſt op ons, hare reden is, dat de groote Rijkdommen die hier (God ſij gelooft in het land ſijn, en die door de negotie over gewonnen werden, een grooten afgunſt in haar albegerende gemoed werkt. Want het ſpijt haar in 't binnenſte van haar nijdig en opgeblaſen Herte: dat onſe Zeeluiden door haar induſtrie, gaauwigheid en geſwintheid hare lompe, wijdbroekige Engelſe Bootsgeſellen zoo verre te boven gaan, dat ſoo een Koopvaardijſchip van onſe Zeeleeuwen van vijf en twintig mannen gevoerd, en geregeerd werd, de Engelſe ordinaris daar toe van nooden hebben veertig of vijf en veertig, ja ſomtijds meerder, en hier door konnen de Nederlanders altoos beter koop en voor minder prijs over al handelen, en negotieren. Waarom ook de Engelſche waar zij komen, met alle fielterijen en ſchelmſtukken ons ſoeken alle vaarten te ontnemen, en zoo de onze eens komen op hare kuſten haar alle negotie beletten verbieden. Ziet men dat niet zoo klaar als den dag hier aan, dat niet willen toe laten, dat onſe Schepen eenige waren in Engeland brengen als die hier te lande gevvaſſen of gevallen ſijn, anders zouden onſe Zeeluiden, de hare zoo dood als Haringen varen. Dit weten deſe Afgunſtige Engelſche, en dit is de reden van haren haat en overdragelijke boosheid tegen ons, en uit deze boosheid ſpruiten alle hare klachten, die ze ſtaag tegens ons doen, en daarze ons altoos ten onrechte mede beſchuldigen.

Zeeuw.

Dat is waar, daar heb ik wel kenniſſe af. Want ik vveet vvel en is vvaarachtig, dat zoo haaſt eenige van onze Schepen komen op de

Ree-

Reeden en kusten van *Nieu Engeland*, *Barbados, en andere*, *terstond zullen zij de Schepen dreigen in de grond te schieten*, *ofte nemen*, *en te confisqueren, tracterende het Scheepsvolk zeer wreedelijk, na hare gewoonten, en als Vijanden, en dat het noch bij de dreigementen bleef*, *maar zij hebben verscheiden de Schepen genomen en met goed en al verbeurd gemaakt en gehouden*, en gebeurd het, gelijk het dikwils gebeurd is, dat hare Schepen in *Oost of Westindien* komen om te handelen, op plaatsen waar de onze hare Lodgien of Pakhuizen en handelplaatzen hebben; willen sij perforce en tegen dank van de onze, aldaar hare negotie drijven; en zoo de onze dan haar dat beletten, haar afwijzende, behalven dat de onze haar zo niet tracteren als sij onze Zeevarende luiden: maar beletten alleen haren handel en negotie, zonder haar in hare Schepen of goed te beschadigen, terstond komen daar Sakken met klagten voor den dag, men beschuldigt de Schippers, de Reeders, de Compagnien ja de Heeren Staten zelf voor verbrekers van de Vrede en van de Unie, ja dat sij handelen en doen tegen 't recht der Volken, en tegen alle Wetten en rechten aan, en dat doen ze, zeg ik, en is waarachtig, als de onze niet meer doen als sij zelf doen, daar sij op het zachtste handelen, dat is alleen de negotie beletten. Zoo dat deze onrusten; over al klagen dat sij van de onze uit de negotie gehouden werden, daar de onze noch op het tiende deel van haar zoo veel niet toe gelaten werden, als wij haar toe laten, en indien wij haar deden gelijk sij ons doen, de geheele Wereld zoude daar af wagen, en met klachten vervult werden.

Amsterdammer.

Dat is gelijk ik flus zeide van dat eene Schip dat sij aan de Portugesen verhuurt hadden, alleen om tegen ons de Portugesen te helpen hare Steden versterken, doende daar in tegens alle Rechten en Wetten en ook zelfs tegen Krijgsgebruik, en met welk te doen sij haar Schepen maken als Vijands Schepen en verbeurd, evenwel hebben sij daar zoo veel klachten en spel om gemaakt, gelijk als of men haar het grootste ongelijk ter Wereld aan deed, en na dat het betaald, voldaan en ten vollen geaccordeert is; derven sij door haren Afgezonde-

nen deselve klachten weder vernieuwen en noch maal voldoening eischen, gelijk ik gezeid heb, en zoo sijn ze gefondeerd in alle hare eischen, die hoe zeer gij die ondersoekt, altoos met guite en schelmstukken, niet alleen vermengt sijn; maar daar van overloopen, gelijk het gegaan is met die actie of pretensie van het derde Schip daar ze ook zeer veel spook om gemaakt hebben, dat wonder is, en ik verseker U. L. dat nooit onfatsoenelijker noch schandelijker eisch kan gedaan werden noch ook gedaan is; ik zal het U. L. zoo kort, en na de naakte waarheid, verhalen als mogelijk is. Dit is geweest van het Schip Charles waar van desen Afgezonden, onbeschaamden en onrechtveerdigen Douning klaagde dat, eenige Schepen der Heeren Staten, 't zelve Schip daar Kapitein op was eenen Eduard Sprag, zouden hebben genomen op of ontrent de Reede van *Sinte Maarten in Vrankrijk, deze klachten liepen soo verre dat hij Douning dorst dreigen, dat zoo de Heeren Staten geen straffe en voldoening daar over deden, dat zijnen Koning zoude brieven van Repreßalien geven tot voldoening van de schade van dien Kapitein Sprag door onze Schepen geleden.* De Heeren Staten die klachten hoorende ontboden aan de Heeren ter Admiraliteit tot Amsterdam dat sij op 't spoedigste souden vernemen hoe het met die zaak gelegen was, de welke verstaande dat over het nemen van dit Schip de *Charles*, principalijk had doende geweest, eenen *Kapitein Enno Doedes Star, op den tijd van de klachten wezende in de Straat onder den Admiraal de Ruiter*, en al zoo de Heeren Staten soo terstond geen ordre konden stellen, of niet wisten hoe het met het nemen van 't zelve Schip was toe gegaan, deden Schrijven aan den *Admiraal de Ruiter, dat hij zoude op het alderspoedigste zich informeren op de ware toestand dezer zake, en daar op den gezeide Enno* Doedes *ondervragen. Welken Heer Admiraal de Ruiter, den Kapitein Enno Doedes daar over geexamineert hebbende*, de Heeren Staten onderrichtinge gedaan heeft. *Dat desen Kapitein Sprag was een openbaren Piraat en Zeeroover, de welke met dat zelve Schip de Charles, op Biscaisse Commissie verscheide Nederlandse Schepen heeft genomen en berooft.* Waarom hij ook van den selven *Enno Doedes*, door expresse last van sijn Opperhoofd was genomen, en gesonden na Holland, hebbende eenige van sijne Matrosen gezet op het selve genomen Schip, en het selve belast te convojeren een ander

Ka-

Kapitein, doch onderwegen had het Schip onverſiens een lek gekregen, dat de daar op ſijnde Hollandſe Matroſen gewaar werdende, en vreezende dat het Schip zoude ſinken, zoo heeft dien Kapitein de Matroſen die van dat Schip genomen waren daar weder opgezet, en het zelve bij de Franſe Kuſt weder verlaten, alſoo hij vreesde, dat hij door 't gemelde lek het Schip niet in Holland ſoude brengen, doch dat het Lek de Roovers wel bekend ſijnde, alzoo het een onbekende prop was, die ſij ſelve daar uit getrokken hadden, om dat ons Volk het Schip verlaten ſoude, het welke gedaan ſijnde, hebben die Zeeroovers die prop weder in geſteken, en het Schip behouden tot Rochelle ingebracht: Doch had den gemelde *Kapitein* genaamt *Jakob Wildſchut* een groot abuis dat hij het volk van *Enno Doedes* niet mede op zijn Schip nam: Want de zelve wierden naderhand van die gene die ſij eerſt genomen hadden ſchandelijk uitgeplonderd en berooft. Ziet hier de Engelſe Rechtveerdigheid en goedertierenheid. Maar had den voornoemde *Kapitein Sprag* in Holland gekomen, men ſoude hem als een Piraat en Zeeroover geſtraft hebben, gelijk hij wel te degen weerdig was, en wel verdiend had. En op ſulke actien derf deſen Afgeſondenen noch de Heeren Staten wel onbeſchaamdelijk en affronteuſelijk reparatie en voldoening van ſchade voorwerpen en dreigen, zeggende, *dat hij verſoekt voor de tweede reize, dat hare Heerlijkheden believen de zake te examineren en promte ſatisfactie te doen geven, zoo niet, zal den Koning zijn Meeſter gedwongen zijn, zich te dienen van de middelen die men gewoon is te gebruiken in cas van geweigerde Juſtitie.*

Zeeuw.

Wel wat ſchelmerije is dat! nooit hoorde ik van geen grooter, *Is dan den Koning van Engeland Protecteur van Piraten en Zeeroovers!* En derf dan deſen Afgezondenen, zulke vuile, en voor alle de Wereld ſtinkende actien voor ſpreken. Derf dan deſen onbeſchaamden Gezant noch wel ſijn oogen tegen een eerlijk Man op ſlaan; Hoe derf hij zoo ſpreken, zoo dreigen, zoo ſchade eiſſchen, en dat van wegen zoo ſnooden en Schelmſen Roover en Zeeſchuimer. Heeft hij anders geen pretenſie, en fondeerd hij daar ſijne klachten op, ſoo toond hi

wel

wel te dege dat hij noch eer noch conſcientie noch cenige vroomheid heeft: Want eerlijke luiden zouden haar ſchamen ſulke ſchendige dingen voort te brengen, ik late ſtaan voor te ſpreken, en daar dan noch daar reparatie en voldoeninge af te eiſſchen, het is te ſot om af te ſpreken.

Amſterdammer.

Het is waarachtig dat alle der Engelſe pretenſien van zulke of diergelijkere natuure ſijn. Om dat klaar te betoonen, moet ik u noch een partikulier Schelmſtuk verhalen van deſen *Zeeroover, Kapitein Sprag* (daar dezen *Douning* zoo voor ſpreekt, en miſſchien geerne van den beuit zoude mede deelen, het welke ik ook vaſtelijk geloof) Dezen behalven meenige Zeerooverijen begaan op de Nederlanders, had noch genomen een Hollands Schip genaamt de *Moriaan*, en opgebracht *tot Sint Sebaſtiaan in Spanjen* (dit Schip de *Moriaan* had hij genomen met dat *Schip de Charles* dat den *Envojé* nu wil vergoet of de ſchade gerepareert hebben) de Eigenaars van dat Schip en het ingeladen goed, zoo tot Amſterdam en tot Middelburg woonende, lieten dat Schip de Moriaan tot *Sinte Sebaſtiaan* reclameren, en aan den *Koning van Spanjen* reſtitutie verſoeken, den *Koning van Spanjen* ſchreef daar terſtond op, aan den *Gouverneur van Sint Sebaſtiaan*, dat hij dat zelve Schip zoude doen ontſlaan koſteloos en ſchadeloos, en dat hij den Schipper, alle ſchaden en intereſſen bij dit nemen geleden, zoude doen betalen ook ſijne legdagen of verſuimden tijd, die hij van dezen Zeeroover was belet geweeſt. Maar wat doed deſen Zeeroover? Hij had twee Makkers tot *zint Sebaſtiaan* zijnde ſijne Reeders, zoo men doe voor gaf, dan ik geloof dat het Engelſe waren die expres daar waren gekomen om haar door die Zeerooverijen te verrijken, die van 't zelve alloi en waarde waren, als hij en te zamen hebben ſij tegen des Konings bevel geoppoſeert, voorgevende, dat de ingeladen goederen (ſijnde meeſt Canariſche Wijnen) aan Engelſe Koopluiden toebehoorden, maar vrienden let daar op. De Engelſche waren doe in Vijandſchap met den *Koning van Spanjen*, en zoo beroofde doe dezen *Engelſe Zeeroover* zijn eigen Volk; doch dat is bij de Engelſe al goede

koop-

koopmanſchap, haar eigen Landſaten te beſtelen, het is ook noch beter als preſſen. Met deſe Oppoſitie hield deſen Piraat den Schipper van de Moriaan noch vijf maanden op, en doe dwong hij hem noch af, aan hem te betalen wel zeven duizend dubbel ſilvere Realen, hij had ook uit het Schip doen lichten en geſtolen eenen t'zeventig pijpen Canariſche Wijn. Hij had ook de Schipper ontſtolen vijf honderd vijf en twintig ſtukken van achten, een ſilvere ſchaal, en noch veel andere goederen en geld, die hij geſtolen had uit de kiſt van den Schipper, over alle deze en andere Engelſe Schelm- en Dieveſtukken, was dezen Zeeroover *Sprag* genomen, en moeſten hem op gebragt hebben, doch ſijn *Schip* qualijk van de onze bewaart zijnde, ontquam hij zoo dezen periculeuſen dans, die hem anders als een openbaren Piraat en Zeeroover qualijk zoude bekomen hebben. Hier hebt gij de waaragtige gelegentheid van dezen Zeeroover, en hoe wel dezen Afgezondenen dit zoo wel bekent is, als ik dit zeg, zoo is hij noch zoo onbeſchaamt en Breineloos, dat hij van wegen zijnen Coning derf voldoening eiſſchen van't gene dezen Capitein Sprag als een Piraat en Zeeroover is aangedaan, en daar over hij had behooren gehangen te werden aan de hoogſte Galg, indien hem recht geſchied ware. Is dit Coninglijk gedaan, een vriend en voorſpraak te zijn van Roovers en dieven? Foei dat hen ſchamen moeten alle *Engelſchen en voornamelijk dezen onbeſuiſden Afgezondenen Douning*. Indien hij en zijnen *Koning* wilden doen als *eerlijke Vorſten en hare Afgezondenen* betaamt, en zoo ze ſchuldig en gehouden ziin te doen, om de geregtigheid en billikheid te mainteneren en voor te ſtaan, zoo behoorden ſij, indien ſij dezen Zeeroover niet wilden ſtraffen over zijne boosheden, en zijne bedreven Schelmſtukken hem wilden vergeven en quijt ſchelden, ten minſten hem doen betalen en vergoeden de ſchade die hij gedaan heeft, aan de Schipper en Coopluiden, waar in men, aan hem Douning heeft doen ſien, dat den *Koning van Spanjen*, hem heeft doen condemneren, gelijk men met klare actens uit het Spaans overgezet zoude konnen betoonen: maar neen dezen *Sprag is nu Kapitein in Konings dienſt: Nu is hij van zijn Koning vrijgeſproken, en van dezen Afgezondenen verdedigt*; *komt dat niet ſchandelijk?* Wie kan nu hier aan niet zoo klaar de Middag Zon ſien. Hoe onregtveerdig, hoe onbil-

lik en onwaaragtig dezen Douning in zijn eiſſen en klagten is, en hoe frivool alle de ſelvige op deze drie Schepen ſijn : en dit ſijn de eerſte en principaalſte klagten en pretenſien, die de Engelſen op ons gemaakt hebben. Zij hebben noch niet eenen eiſch onder ſoo meenige en veelvuldige eiſſen en begeerten gedaan, of men kan haar van de alderbeſte en die de alderrechtveerdigſte ſchijnen, bewijſen en ſoo klaar als den Middag doen ſien, dat ſij daar in gants ongeſondeert ſijn, of dat ſij ſelf tegen ons veel ſlimmer ja vijftig maal arger doen. Waar mede zullen ſij verantwoorden het verradiglijk in nemen en veroveren van *Cabo Cors*, *Cabo de Verde* en andere plaatſen, wat reden ſijn haar daar toe gegeven? Ik kan geen reden ter Wereld verſinnen als om dat miſſchien de onſe haar daar niet hebben willen laten, na haar welgevallen handelen of negotieren, of zoo of iets diergelijks dat blaau genoeg zal komen.

Hagenaar.

Zoo haaſt als de Heeren Staten Generaal vernamen het in nemen van Cabo Verde door den Overſten of Kapitein Holmes, hebben hare Hoog Mo. dat aan haren Ambaſſadeur den Heere van Goch in Engeland zijnde bekent gemaakt, welke aan den Koning daar op heeft vertoond dat het haar Hoog Mogende ſeer vreemd voor quam, dat de Engelſe haar zoo verſtouteden met het nemen der Heeren Staten, Forten, Sterkten en Landen, en dat dat actien waren van formele Vijandſchappen, waar op den Koning aan den Heere Ambaſſadeur met groote ſinceriteit heeft verzekerd, dat den Capitein Holmes geen commiſſie noch ordre heeft gehad, om *Cabo Verde* of eenige andere plaatſen de Nederlanders toe behoorende, in te nemen of eenige acte van hoſtiliteit te plegen, aan iemand van de Onderdanen van de *Vereenigde Provincien*. En dat hij, *den Koning*, den *Kapitein Holmes* eerſtdaags t'Huis verwagte; dat hij gekomen ſijnde, na behoorlijke onderſoekinge van 't gene hij gedaan heeft, zoude doen wat recht is. Hier pronkte dezen Douning ook zeer mede, en zoo ſtoft hij altoos op zijns *Konings en der Engelſche Oprechtigheid*, zoekende zoo ons wat op den mou te ſpelden.

Zeeuw:

Watte Galgpraatjens, ***Holmes is een Konings Kapitein***, hij voerd een Konings Oorlogsſchip, hij zoude met Konings Commiſſie uit varen, want vaart hij zonder Commiſſie zoo is hij een Piraat en Roover, en hij zoude zoo geheele Landen en Forten in nemen, zonder ſijns Konings ordre, wie zal dat gelooven, wat zouden ons deſe Engelſe Luisboſſen wel willen wijs maken, als wij zoo ſot waren dat wij anders geloofden als wij met onze oogen zagen. Hoe zou *Holmes* derven te huis en onder zijns Konings oogen komen, als hij zulke ſtukken zonder ſijns Heeren ordre had aangerecht, en daar mede ſijnen Koning in een Oorlog had ingewikkeld, doch *Holmes* is nu eindelijk t'huis gekomen, wat doet men hem? leid men hem nu wel eens te laſt dat hij *Cabo Verde zonder ordre of commiſſie van den Koning heeft ingenomen?* Wie hoord dat, het is waar hij is als kax verzekert of gevangen. Elk een die maar uit zijn oogen, kan ſien, kan lichtelijk merken dat het maar fielterij en ſchelmerij onder malkanderen is, zoo van den Laſtgever, als van den Laſtuitvoerder. Want zoo dat niet ware, en ſoo Holmes die Vijandelijke ſtukken en hoſtiliteiten tegen de onze, zoo buiten des Konings commiſſie en laſt heeft gedaan, en met welks te doen hij zoo groote ſchade en onheilen, zelf een Oorlog tuſſchen zoo twee machtige nagebuuren heeft veroorſaakt, en verwekt, zoo brengt hij buiten twijffel het vonnis des doods mede, en behoorde als een Perturbateur en beroerder van de gemeene ruſte, en als een Verrader met de dood geſtraft te werden. Waarom werd dat dan nu niet gedaan? wat behoefde men nader onderſoek op te doen? de zaak leid daar en is ſoo klaar als de middag Zon. Ook ſijn daar voor des Konings Oogen en Ooren de klagten der *Eedele Hoog Mogende Heeren Staten Generaal die hij, den Koning, heeft belooft Recht te doen, zoo haaſt als deſen Holmes zoude t' huis gekomen zijn.* Waarom doet hij dan nu geen Recht? Zijnder dan nu geen Bijlen in *Engeland*, men vondſe voor dezen wel als de *Koningen* hare eigene *Wijven, Broeders, Swagers, Nichten en beſte Raadſluiden lieten ter neder Bijlen, en den kop afſlaan*, de oorſaken van alle die *Engelſche Moorderijen*, voornamelijk van *eigen Wijven*, wa-

 ren

ren niet meer als een deel ongefondeerde presumptien en quaad vermoeden. En men smeet even wel toe, en benam haar 't leven. Hier is nu een Rechte oorsaak, hier is de *Hoogste Majesteit van Engeland* geschonden, en begaan *Crimen læsæ Majestatis, of Hoofdverraat* zoo de Engelse altoos in den mond hebben. Waarom nu niet gestraft? laat ze nu toe hakken, nu is'er oorsaak die ze altoos zoo niet gehad hebben als nu. Laat ze nu passen wat te raken, nu hebben sij'er een die het na haar eigen seggen verdiend heeft, laat se nu regt doen daar se altoos zoo op stoffen en pochen. Laat *Douning hier op zeggen dat zijn Koning de Rechtveerdigste Prins ter Wereld* is. Is dat waar en *heeft hij nooit de Heeren Staten met leugens willen ophouden*, laat hem dat nu toonen, of de *Heeren Staten*, noch niemand zal nooit meer op sijn Coninglijk woord mogen staan, noch hen daar op verlaten.

Hagenaar.

Ik meen dat het uu met desen Holmes zal gaan, gelijk als het met hem ging in 't Jaar 1661. als wanneer hij op de Kusten van Africa, en op de Riviere Gambia eenige stukken heeft bedreven, en mede gelijk sij zeiden en voor gaven, buiten ordre en commissie des Conings. Ik zal U L. de ware Historie daar af eens perfect verhalen, op dat wij en alle Nederlanders mogen sien, hooren en tasten, de onbeschaamde en Valsche Leugens en bedriegerijen, daar mede de Engelse ons altoos soeken op te houden en te bedriegen.

Het is dan gebeurd int Jaar 1661 dat den zelven *Holmes*, met vijf Schepen, drie groote en twee Fregatten, ten Anker is gekomen op de *Reede van Cabo Verde*, en heeft drie personen, die van goede conditien schenen, gezonden aan den Comijs of Bevelhebber, in die Quartieren voor de Westindise Compagnie, en heeft de zelven doen aan zeggen, dat hij expresse ordre van sijne Majesteit, (te weten den Coning van Engeland) had aan alle Personen en Natien te doen verstaan, dat het regt van op de kust van Africa te varen en aldaar te Handelen, van *Cabo Verde af, tot Cabo de Bonne Esperance* toe, den Coning van Engeland alleen toe quam met uitsluitinge van alle andere, en dat den zelven Commijs de saken soo zoude bestellen en schikken, dat hij binnen vijf

of ten langste zeven maanden zoude maken te verhuisen, van daar te vertrekken en de zelve kust te verlaten, *het selve hadde hij ook ver-verklaard aan een Frans Schip*,, en dat hij niet toe zoude laten dat daar iemand anders als Engelse komen handelen, zoo lang hij het konde verhinderen. Daar op was desen *Oversten Holmes* met de selve vijf Schepen gevaren na de *Riviere Gambia*, en heeft daar terstond in genomen het *EilandBoavista*, daar hij een Fort op gemaakt heeft, om daar mede de ganse Negotie op die Riviere te verhinderen en te beletten, hebben daar na ook op de zelve Riviere ingenomen het Fort Sint Andries, zonder dat zij eenige, niet de minste pretensie daar op konnen maken.

De Hoog Mog. Heeren Staten Generaal dit onversien dreigement en deze moetwillige Usurpatien en geweldadigheid, zo ten onrechte aan de Nederlanders gedaan verstaan hebbende, hebben daar over een zeer vriendelijken en treffelijken brief aan den Koning van Engeland geschreven, en zijne Majesteit getoond. Dat de Inwoonders, der Vereenigde Provincien van 't begin en opregtinge der *Westindische Compagnie* zijn geweest, in vreedsamige possessie van veel plaatsen op de kusten van Africa, en datse een gedeelte daar af met de Wapenen, de Openbare Vijanden van dezen Staat hadden afgenomen, en in Oorlog sijnde ontnomen, en versochten gemelde *Heeren Staten Generaal* aan den Coning restitutie van de genomen plaatsen en Justitie over zoodanige moetwilligen vredebraak en gepleegde geweld. Zoo antwoorde den Coning van Engeland op den brief der Heeren Staten Generaal en op de bovenstaande klagten. Dat hij gants geen ordre gegeven had om zulks te doen: maar dat hij hem zoude informeren op den toe stand der zake. en beloofde, dat hij soude ordre daar in stellen tot contentement van de Heeren Staten, doch het waren maar woorden zonder effect of gevolg Den Afgesondenen Douning, ontkende vlak uit dat den Coning zijnen Heer en Meester, eenige ordre gegeven had, tot het ruineren of beletten der commercie en negotie der Nederlanders: maar seide dat de Engelse Schepen die op die kusten zijn precise ordres hebben, *niet alleen om geen quaad te doen*, *ofte eenige verhinderinge te doen aan de Ondersaten van dese Landen*, *ofte van eenige andere van de Vrienden en geallieerden van de Koning zijn Meester*, *maar*

ter contrarie, om alle goede correspondentie met haar te houden, en haar te tracteren met allerleije vriendschap en civiliteit, en indien iemand van haar met monde ofte met der daad zich anders gecomporteert heeft, dat hij geen ordre daar toe ontfangen heeft, en dat hy gestraft zal worden, wanneer hij wederom van die quartieren zal gekomen zijn, alzoo de Koning zijn Meester al te genereus is, om met onrechtveerdigheid of met geweld te willen avanceren de trafijk van sijne Ondersaten: Maar dat de Koning zijn Meester droevig is, dat hare Ho: Mo: soo haast alarm genomen hebben, en zich soo veel troubel gegeven hebben over het discours en de woorden van een Kapitein ter Zee, en dat men daar toe soo veel credijt zoude geven tegen een Koning van Engeland, voor dat het wel bewesen is, of ten minsten dat geallegeert zoude sijn dat de voorsz. Man ordre van de Koning getoond hadde: En zijne Majesteit conjureert hare Ho. Mog instantelijk door de overbrekelijke experientie van de vriendschap, die van zijne Voorsaten voorts gekomen is, door de gemeene interesten van Religie, commercie, nabuurschap, en alles wat dierbaar kan sijn, of dat de affectien van een Volk tot het ander kan te zamen binden, dat sij soo licht niet willen onderhouden of geloof geven aan dingen, welke niet dienen als om de quade geintentioneerde Personen te gratifieren.

Wie zoude nu soo een Conings schrijven en de woorden van zijnen Afgezondenen niet gelooven? wie zoude hem op sulke *Koninglijke versekeringen niet vertrouwen*? men soude meenen de waarheid en gerechtigheid te kort te doen; als men op al zulke versekeringen soude twijffelen, maar echter en evenwel o! grouwelijk bedrog en valsheid! is het waarachtig dat alle dese woorden, alle dese beloften van desen *Afgezondenen Douning* en self het schrijven van den *Koning*, *niet als Schelmerij, fielterij en verraderij is geweest*. Want dien *Holmes* t'huis komende, gelijk hij nu weder t'huis gekomen is, heeft men niet alleen geen straffe aangedaan: maar in sijn werk gepresen, den Coning heeft hem in sijn dienst gehouden, gelijk als hij noch is, en de veroverde plaatsen, als het *Eiland Boavista en het Fort Sint Andries* hebben de Engelse behouden, en niet tegenstaande soo meenigvuldige klachten en versoeken, tot restitutie, hebben de *Heeren Staten* niet konnen op doen, noch iets weder krijgen. De redenen die desen Capitein

Holmes gaf, waarom hij het *Fort Sint Andries* had ingenomen, en anders geen als *om dat die van het Fort na zijns Konings Vlagge den geschoten.* Actie genoeg : maar die wat verstand van varen ben, weten wel dat als men voor bij andere Heeren Forten of ste- of Sterkten vaart, altoos gewoon is te strijken, en eenige eerbie- ;e te doen, of anders werd altoos na de Vlagge of Zeilen gescho- , zoo dat dienvolgende die van het Fort, niet anders deden als al- atien gewoon zijn: Ook was het maar een klein Engels Fregat dat r bij voer, zonder te willen strijken, zoo staan deze hoogmoedige otse Engelse op hare reputatien, en vertreden het Recht der vol- moetwillens met voeten, en derven noch klagen, en restitutie ei- van 't gene haar niet toe komt.

Amsterdammer.

a vrienden als men alle Schelmstukken, geweldenarijen, wreed- en, kracht en overlast bij, deze onverzadelijke en geerne over al schende Engelse, tegen de al te verdraagsame en te langmoedige lerlanders gepleegt soude verhalen. Men zoude de gantse Nacht wel toe van doen hebben. Wij mogen God danken dat de *Hee- Staten van alle de Provincien nu eenmaal met Vereenigde en eendrag- stemmen*, de voorstand van alle hare verdrukte inwoonders, met ht en vigeur bij de hand nemen, waar uit en uit den ijver en lust nen over al bij Heeren, Borgers en Zeeluiden bespeurt een goede omst te hopen is. Wij weten alle voor zeker en is uit het gene wij e waarheid verhandeld hebben, voor ijder een wel en lichtelijk nemen, en wij mogen, zoo voor ons zelven wel te degen verze- l zijn, en andere van onse Landsluiden wel doen verstaan en verseekeren, dat onse Hooge en Wettige Overheid ; met alle lijd- heid en langmoedig geduld, lange, en al te lange alle dese en noch llijke versmadinge, spijt en hoon, bedriegerijen en valsheden van Goden heiloose Engelse, hebben verdragen ; en dat de Heeren en van alle de Vereenigde Provincien, alle debvoiren vlijt en stigheid hebben aangewend, en alle presentatien tot Vrede en on- oudinge van de aliantie met deze ondankbare gierige en op het

hoogste hooveerdige Engelze, die hare Ho.Mo. hebben eer en Ampts-halven, en behoudens het recht en reputatie der Vereenigde Provincien konnen doen, eer hare Hoog Mogende tot den Oorlog ja tot zoo een Rechtveerdigen en daar toe met force gedrongen Oorlog hebben geresolveerd. Men zoude dat noch met meenigte exempelen konnen bewijzen: maar alzoo het nu laat werd, en ik noch wat te doen heb, zoo is het tijd dat ik vertrekke, zoude anders noch geerne wat praten.

Zeeuw.

Ik moet tegen vijf uuren op een Comparitie zijn; en zoo haast het open Water werd na Zeeland vertrekken, doch tegen Paassen hope ik hier weder te komen, om te sien een einde van mijn Proces te hebben, hope U L. dan weder eens te komen bezoeken.

Hagenaar.

Ik verzoeke vrienden zoo haast U L. weder in den Hage komt niet na te laten weder aan te komen, en ons praatje te vervolgen. Ik had gemeent, noch iets voor te stellen, maar alzoo den tijd verloopen is, zullen wij ons voor dees reis te vreden houden, met bewezen te hebben, dat wij tegenwoordig de grootste en wettigste redenen ter Wereld hebben, ons tegen der Engelsche boosheid, bedriegerijen, en Redenloose *Onrechtveerdigheid* te verdedigen, en dat alle menschen konnen sien dat alle der Engelze pretensien en eissen onredelijk, onrechtveerdig en leugenachtig zijn.

Van het Schip de Bonne Esperance dat niet van de Engelse, maar van de Portugezen genomen is. Ten tweeden van het Schip Henri de Bonadventure dat niet genomen is, maar gestrant en eenige goederen van gebergt zijn na dat de Engelze dat hadden verlaten, en dat evenwel de Eigenaars van die Schepen daar voor hebben genoten, 85000. guldens. En ten derden, Den Godloozen handel van den Zeeroover Capitein Sprag, en voorts de Bedriegerije des Konings en zijn Afgezondenen Douning, in den handel van Capitein Holmes. De rest zullen wij zoo haast weder bij malkander komen voort af handelen. Ik wensche u beide geluk en behoude reis.

Einde des Eersten deels van de Hollandsche Oprechtigheid.

HET TWEEDE DEEL DER
Hollandſe Oprechtigheid.

TEGEN DER

ENGELSE REDENLOOSE ONRECHTVEERDIGHEID.

Bewezen en verhandeld

IN EEN T'ZAMENSPRAAK.

TUSSCHEN

Een AMSTERDAMMER.
En HAGENAAR.
en Een ZEEUW.

Waar in ook vertoond is der Engelſcher Trouweloosheid, Moorderijen en ſchrikkelijke Tyrannien in Guinea.

Tot AMSTERDAM.

Gedrukt bij Jan van Dalen, Drukker van de Verdediging des Konings 1665.

DEDICATIE

Van den Uitgever der

HOLLANDSE OPRECHTIGHEID,

Aan den HEERE DOUNING

Afgezondenen van den Koning van Groot Brittannien,

AAN DE

Edele Hoog Mogende Heeren, de Heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlandsche Provincien.

HEt is nu geleden vijftien Jaren of daar ontrent, dat ik heb doen overſetten en drukken, het voortreflijk geleerd en uitſtekend Tractaat, van den uitmuntenden Fenix dezer eeuwe, den H*eere Claudius Salmaſius, genaamt de Koninglijke Verdeding voor Karel den eerſten, Aan den Doorluchtigſten Koning van Groot Brittannien Karel den Tweeden, oudſten zone, erfgenaam en wettelijken Nazaat* Dit gaf ik doe in't licht met de grootſte luſt en ijver ter wereld, voor dezen tegenwoordigen *Koning van Engeland* om dat ik verſtond en noch verſta *dat den Koning zijn Majeſteits Vader, hooglofſelijker Memorie, met de aldergrouwelijkſte booſdaad, bij de Vadermoorderſe ſchelmen en alderafgrijſſelijkſtſte moordbeulen, op een ongehoorde en nooit gebeurde wijze, voor zijn eigen huis, door de handen van een alderſchelmachtigſten en Godvergetenſten Beul, op een ſchavot, ſchendiglijken en wredelijken was vermoord en het leven benomen.* Dat tractaat of boek dediceerde ik doen aan uwen voorſaat den Heere *Strikland*, als doe Afgeſondenen van het *Parlement*, doe

ter tijd in Engeland dominerende en tijranniſerende, welken *Strikland* zeer ijverde en zijn beſt dede om dat boek te verdrukken en te doen verbieden, zoo dat ik genoodſaakt was daar op te doen ſtellen, *Tot Antwerpen, bij Jan van Dalen Boekdrukker van de Verdeding des Konings*, gelijk ook waar was. Want dien Drukker, had gedrukt en uitgegeven alles watter van den Koning, en voor den Koning tegen zijne ongehoorzame en wederſpannige onderdanen geſchreven wierd en uitquam, en ik was ijverig en dede geſtadig mijn uiterſte beſt, vermogen en devoir, om alle de Wereld, en bijzonder de Nederlanders, mijne Landſluiden, te doen ſien het grouwelijk ongelijk en het ſchrikkelijk geweld en den ſchandelijken overlaſt die de Engelſe booze en wederſpannige onderdanen haren al te goeden en al te rechtveerdigen Koning aan deden. Ik dediceerde dat Boek aan Strikland, niet om de liefde of het reſpect dat ik hem toe droeg, dat gants niet was, alzoo ik hem hate als de peſt, en gelijk men alle Booſdoenders, Verraders en Moordenaars, voornamentlijk van hare eigen Koningen en Vaders behoord te haten: maar ik ſchreef een bittere en vinnige dedicatie, hoe wel zoo vinnig noch op verre na zoo bitter niet als de *Londiſche* en *Parlamentiſche Moordbijl*, door des Vreedſamen en Heiligen Konings hals gejaagt was. Daar gij ook mede uw ſtemme toe gegeven hebt, doch hoewel gij tot uw groot leed wezen, geen qualiteit had, om over den onnooſelen en Rechtveerdigen Koning, als Rechter te zitten en hem te helpen verwijzen of zijn dood te teikenen, zoo waart gij in dien tijd ook boos en bitter genoeg, om dat gruwelijke werk te helpen uitvoeren, zijnde daar van onderwezen van uwen Meeſter of Heer die u veel jaren de koſt heeft gegeven, en die u had laten ſtuderen om een Predikant te werden (*van de ſlimſte maakt men de Kok*) maar u zien-

de

: van een aard bequaam om alle boosheid en ſchelmſtuk-
:n uit te werken, u gebruikt heeft tot de zaken van den Af-
ſelijke Oproer van't Rijk en moord des Konings, en u na
: tijd en 't vertrek van den zelven uw Voorzaat Strikland,
vorderd heeft, tot Afgezondenen van dien alderſnootſten
verfoeijelijkſten Bloedraad, en ſchendige bloedgierige
jrannen, aan de Hoog Mogende Heeren Staten Generaal,
welken Staat gij u, zoo lang *Kromwel* leefde getrouwelijk
or uwen Meeſter hebt gequeten : maar ziende Kromwel
od, zijn zoon en nazaat weinig geacht en in klein credijt,
merkende dat de Engelſe Regering op een anderen boeg
gonde te wennen, hebt gij het ook gewend, en ziende nu
:er profijt en voordeel met de Koningſe partij te kieſen en
houden, hebt gij in tijds en in ſtilligheid u vergiffenis van
n Koning verkregen en ſijn partij aangenomen, werdende
doe een Verrader, verſpieder en verklikker van die gene
: u hadden groot gemaakt en opgebracht. Dat gij van
: Godlooſe Koningmoorders af ſcheide, en uwen wettigen
uverain en Koning gehoorzaam wierd en aan hing, kan
u niemand verachten, en dat gij u liet gebruiken om den
oning heimelijk te doen weten, wat reſolutien dat'er in
igeland genomen en u gecommuniceert wierden, kan paſ-
en: maar de groote trouloosheid, en Verraderij die gij hebt
bruikt tegen uwen *Opvoeder*, *Grootmaker*, *Mecenates*,
gewezenen Heer, kan niemand in u prijzen, den naam van
en Heer is mij vergeten? gij weet ze wel, maar ik ben on-
rricht dat het is geweeſt een van die drie Engelſche Hee-
1 die tot Delf gevangen wierden. Ik zal deſe Hiſtorie ver-
en, gelijk of gij die niet wiſt: ook niet om die u, maar andere
doen weten, op dat zij mogen zien wat voor een perſoon
zijt die ons nu hier zulken oorlog met de *Engelſe* brout,
hebt gebrouwen. *Dezen Engelſche Heer dan, den Op-*

voeder van u Heer Douning, was mede een van die gene die in des Konings dood geſtemt en mede het doodvonnis geteikend had, (ik beken dat het de grouwelijkſte en alderboosdadigſte Moord ter Wereld was) en daarom als den Koning in zijns Vaders plaatſe, en in zijn koningrijk herſteld was, neffens andere uit Engeland gevlucht, en van meeninge na Duiſland, of na Polen, ergens verre van Engeland af te trekken, zoo mij, van zeker *Engelſman* verhaald is: *doch is van u hier te lande gelokt, met belofte van hem over Amſterdam voort te helpen, en tot Delf met noch twee andere gekomen zijnde, van u verraden, aangeweſen en helpen vangen, zijn alzoo gij expres uit den* Hage *na Delf getrokken waart, alzo gij die perſonen wel kende, en om dat den Schout die ze gevangen nam, niet zoude miſſen: maar de rechte mannen, die gij zocht, zoude krijgen, gelijk die gekregen, gevangen genomen, na Engeland gevoert en aldaar om hals gebracht zijn. Dit heerlijk ſtuk werks deed gij aan die gene die u alles goeds gedaan, opgevoed en tot een Man gemaakt had.* Had gij u doe niet wel gequeten; Is dat niet een ſchrikkelij belooninge voor alle de genoten deugden, profijten en voortzettingen die u dien man gedaan had? Wie zoude in tijde en wijlen u derven vertrouwen? wie weet, of indien gij noch beter profijt wiſt te doen, gij noch niet wel eens van Meeſter veranderen, en die gij nu diend mede wel zoud verraden en om hals helpen? mij dunkt dat ik u niet zoude derven vertrouwen, en mij dunkt dat gij het nu niet veel beter klaart als of gij uwen Heer en Meeſter verried, gij verraad wel eigentlijk den Koning niet. Gij teikent wel des Konings dood niet, en brengt hem in perſoon om den hals: maar ik weet niet of gij niet erger doet. *Gij verraad het Koningrijk van Engeland, en ook de Vereenigde Nederlanden, gij zoekt te verderven en te verwoeſten alle de Vereenigde Nederland-*

ſe

se Provincien, uwes Konings beste, naaste en getrouste Bondgenoten, gij verraadse beide om dat gij haar tegen malkanderen in een grousamen oorlog zoekt in te wikkelen, en alreede ingewikkelt hebt, dat lichtelijk duizenden van menschen kosten zal. Behalven de over groote en onwaardeerlijke onkosten die gemaakt werden, om al zulke groote, nooit geziene en nooit van gehoorde Scheeps Armaden en Vloten tegen malkanderen in Zee te brengen, wie weet wat grouzamer en schrikkelijker zeeslag daar geschieden zal, indien die twee machtige Armaden eens aan malkanderen komen, wat sal daar veel Christen bloed gestort werden! wat sal daar meenig eerlijk mensch om hals komen! wat zullen daar meenigten klachten van arme Weduwen en weezen gehoord werden, hoe ellendig en jammerlijken zullen uwe arme gepreste en tot den oorlog gedwongen *Engelsche*, noch over u en alle de gene die tot zoo onnoodigen, en van u kant op't hoogste onrechtveerdigen Oorlog geraden, en de vereenigde Nederlandse Provincien, gedrongen hebben, klagen.

Gij hebt den Coning wonderlijke dingen diets gemaakt, gij hebt hem wijs gemaakt: dat zoo men de Hollanders, onder d'een of d'ander pretext eenige groote somme gelt af eisten, of haar met Arresten, Represalien of Oorlog dreigden, dat zij eerder veel geld zouden schieten als tot een orlog resolveren. Gij hebt den Coning wijs gemaakt, dat de Hollanders om hare negotie te behouden, alles zullen geven wat van haar geeist werd. Gij hebt den Coning wijs gemaakt dat in de Regeringe van de Vereenigde Provincien gants geen eenigheid: maar veel partijdigheid was. Eindelijk hebt gij den Coning wijs gemaakt (gelijk gij u ook in den Hage hebt beroemd) dat gij alle de resolutien van de Heeren Staten terstond konde weten, dat gij konde penetreren tot in de binnenste geheimkameren van dezen Staat, gij hebt u vermeten

dat'er niets zoude geresolveerd en besloten werden, of gij zoud dat konnen weten en zijn Majesteit van alles verwittigen, eindelijk hebt gij den Koning diets gemaakt, dat om de oneenigheid der Nederlandse Provincien, noch lange zoude aanloopen eer de Nederlanders een suffisante vloot zouden konnen in zee brengen: daar op hebt gij alle die onfatzoenelijke eissen en pretensien (die wij in't eerste deel van de *Hollandse Oprechtigheid* hebben aangewezen, datse *ten-hoogsten onrechtveerdig en onredelijk waren*) *derven doen.* Daar op heeft ook uwen *Koning den Kapitein Holmes* na *Cabo Verde en Guinea* gezonden om alle die plaatzen daar verradelijk en trouloosselijk in te nemen, ook *Nieu-Nederland.* Doch onverwacht komt u dat voor, dat den *Admiraal de Ruiter* daar zoo, op het onverzienste is gekomen en alles weder heeft hersteld, dat hij daar zoo acht groote kostelijke geladen Schepen heeft gevonden en verovert, zoo haast nu den Koning bevint, dat hij in alle uwe vanterijen alfo bedrogen is, en dat gij hem tot zoo onnoodige en kostelijken Oorlog geraden en geport: en zoo nu, gelijk de *Rechtveerdige God*, genadelijk gelieve te geven, eens de overwinninge komt aan de rechtveerdigste partij te vallen, gelijk wel apparent is, alzoo wij een rechtveerdige zake hebben, en die groote God een rechtveerdig Rechter is. Soo voorzeg ik u van nu af aan uw dood, en die op een schandelijke wijze zoo niet gij en eenige van uwe Complicen, op de *Engelse* wijze den Koning zelf om hals helpt, en hem voor komt. Want, den Coning en alle *Engelsche* zullen u om uwe booze raadslagen haten en vervolgen, en gij als een Verrader en boosdoender gestraft werden.

In Amsterdam 4. Mei 1665.

H. V. V.

Het

Het tweede deel der

Hollandſe Oprechtigheid

TEGEN DER

NGELSE ONRECHTVEERDIGHEID.

Beweſen in een t'Zamenſpraak,

TUSSCHEN

Een AMSTERDAMMER.
Een HAGENAAR.
En een ZEEUW.

Hagenaar.

WEl mijn goede Vrienden, wij zijn weder ter goeder uuren bij malkanderen gekomen. Ik wenſte wel datwij nu weder een uurtje of twee in zoetigheid mochten bij malkanderen blijven om onze afgebroken praat voort af te praten: ik ben nieuſgierig om te hoo- hoe het met ons Vaderlands gelegentheid ſtaat, en zeer graag om t goeds en de welſtand daar van te hooren. Hoe gaat het doch in eland, zijn de Zeeuwen noch wel gemoed en luſtig tot dezen ons ſchelmachtigen op den hals gedrongen Oorlog tegen de onrecht- rdige Engelſche?

Zeeuw.

De Zeeuwen zijn gemoed, gehart, en gereſolveert als Leeuwen, voornamelijk nu zij konnen zien, en zien en bemerken, zoo klaar

als de dag het groote ongelijk en de schelmachtige ontrou die de Engelse onze vrije Vereenigde Provincien en de Inwoonders van dien aan doen en betoonen, nu elk een kan zien en bevinden, dat zij gants geen redenen hebben tot de onredelijke eischen, en ten hoogsten onrechtveerdige pretensien op ten vollen betaalde actien, daar mede zij en haren Afgezondenen Douning derven voor den dag komen, en zeer onbeschaamdelijk de *Edele Hoog Mogende Heeren, de Staten Generaal* voor oogen brengen gants ongefondeert sijn, en voornamentlijk, de schendige bedriegerijen des Konings van Engeland, en ontrouwe valsheden van dezen *Afgezondenen Douning* in de zaak van Kapitein Holmes, en het verraderlijk in nemen van *Cabo Verde*, *Cabo Cors* en andere plaatzen in *Guinea*, waar van den Koning zelf heeft geschreven en Douning heeft zeer serieuselijk, en met waarheid (zoo hij schelmachtig loog) verklaard, dat geen last noch commissie aan den zelven Holmes was gegeven, gelijk laatst verhaald is: ook dat dezen Douning zeide en voorts bracht: wanneer hij zoo met listigheid de Heeren Staten meenden in slaap te wiegen, op de klachten die de Heeren Staten aan den Koning van Engeland deden, over het vijandelijk en geweldelijk forceren en innemen van Cabo Verde en gezeide andere plaatzen, na dat hij gezeid en den Koning geschreven had, *dat denzelven Kapitein Holmes geen commissie had om zulke vijandelijke actien te plegen*, als voor gezeid is, *Dat men moest twaalf maanden wachten om 't rechte bescheid van die zaken te hebben*, *en dat dan binnen zes of zeven maanden* zijnen Koning, zoude satisfactie aan de Heeren Staten doen, dat kan nu ook elk een wel zien en als met handen tasten, dat het zelve was een puure bedriegerije, en dat die alleenlijk daar toe was op aangeleit en voorgenomen, om de Heeren Staten te verleiden en te abuseren, op dat hare Ed. Hoog Mog. geen secours noch ontzet na die plaatsen zouden zenden, en sijlieden (de Engelse) zoo te beter souden konnen haar personagie spelen, en in die uitheemse gewesten alles, na haren zin zouden mogen in nemen, vermeesteren en bezetten, meenende haar alsoo alle die gantse Zeekusten en streken lands onderdanig te maken, om niet alleen onze Nederlanders; maar ook den Koning van Spanjen en andere de mart te stellen en alles te doen na haar goed dunken, want als zij Cabo Verde, Cabo Cors, Guinea, Nieu Neder-

der-

derland en alle daar ontrent gelegene plaatſen in handen en in haar geweld hadden: wat zoude haar ontbreken om uit die geweſten met gantſe Legers en Scheeps Armaden in des Konings van Spanjens Kolonien te vallen, die mede als de onze in te nemen, en alzoo haren Koning in die Landen een Monarch te maken, ook ons en alle andere natien den handel en negotie te verbieden en te beletten: eiſſchende daar om dezen Afgezondenen *achtien of negentien maanden uitſtel om ſatisfactie en voldoeninge te geven en te doen*, en indien tijd zouden zij haar zelven daar over al ſterk gemaakt en alles wel voor zien hebben, en als men dan de beloofde en toegeſeide ſatisfactie geeiſt had, ſouden ſij de eene leugenagtige pretenſie of d' ander verſonnen, of gelijk ſij zij nu doen, noch geld toegeeiſt hebben, of zouden ook weder de oude, valſche en verſierde queſtie van Amboina opgehaald hebben.

Hagenaar.

Dat had ſeker geweeſt, want dat het verontſchuldigen van geen Commiſſie aan *Kapitein Holmes* gegeven te hebben, maar rechte ſchelmerij en bedrog is geweeſt, ſiet men nu ſoo klaar als de Zonne, aan den handel met den ſelven *Holmes*, hij was als wij laatſt met malkanderen ſpraken, ſoo men ſeide in den Touwer gevangen, en gelijk gij doe wel ſeide, zoo hij zulke Vijandlijke actien, geweldenarijen en beroovingen had gedaan, buiten ordre en commiſſie van zijnen Koning, dat men hem wel zoude geſtraft hebben en gebijlt, na der Engelſe gewoonte, maar nu ziet men, ter contrarie, dat hij, niet alleen niet werd geſtraft als zulk een miſdadiger en vredebreker toe behoord maar blijft in 's Konings grootſte gratie en dienſt, als wel na des zelven Konings laſt gedaan, en hem wel na zijn zin en welbehagen, ook volgens zijn commiſſie en ordre gedient te hebben, dat blijkt daar klaar en opentlijk aan dat den Koning hem Capitein heeft gemaakt, en hem vertroud een groot Oorlogs ſchip met in de zeventig ſtukken, dat zij de *Revengie of Wraak* noemen, daar mede zij voor geven dat hij op de Hollanders zijn revengie nemen ſal, maar wat revenſie zal hij nemen, anders als van het quaad dat hij zelf gedaan en de ſchelmſtuk-

ken die hij bedreven heeft. Indien Mijn Heer den *Admiraal de Ruiter* hem, te weten dezen *Holmes* aan *Cabo Verde*, *Cabo Cors* of daar ergens had gevonden, en hij geweten had dat hij zonder commissie van zijnen Koning daar soo de Meester gespeeld had, zoo had den zelven *Admiraal de Ruiter*, volgens recht en krijgsgebruik, hem *Holmes* vermogen aan een Galg te hangen en als een schelm en verrader, tot der dood te brengen en soo rechtveerdelijk als een Roover te straffen, en dan had den selven Koning den *Admiraal de Ruiter*, behooren te bedanken voor sijn Rechtveerdig vonnis. Als ook de *Hoog Mogende Heeren Staten Generaal* voor hare veerdige expeditie, om soo een boosen Vredebreker na behooren te doen straffen. Doch men siet heel ter contrarien, dat den Coning niet wil doen straffen, die hij schrijft en sijne Afgesondenen doet seggen, dat sonder sijn commissie, en buiten sijnen last, andere Luiden haar goed geroofc heeft, hare sterkten in genomen, en veel en groote vijandschappen veroorzaakt heeft.

Amsterdammer.

Indien het noch alleen bij het innemen en beroven van die plaatsen in *Guinea* en andere gewesten gebleven was, en dat zij met de Hollandse besettingen en Inwoonders hadden gehandeld en geleeft als eerlijke krijgsluiden, en na krijgsgebruik haar na andere Gewesten of Forten hadden gezonden, soo konden sij haar noch eenigsins verontschuldigen, of ten minsten op haar manier eenige uitvluchten soeken: maar de afgrijsselijke Schelmstukken en meer dan Barbarische Wreedheden, Moorderijen, en Goddeloose ke.kschenderijen die sij aldaar gepleegt hebben, sijn niet uit te spreken, noch met geen pennen te beschrijven. Ik heb hier bij mij een brief van den *Heer Valkenburg*, *Directeur of Commandeur in Guinea voor de Geoctrojeerde Westindische Compagnie* hier te Lande, geschreven aan de *Doorluchtige en Edele Hoog Mogende Heeren de Heeren Staten Generaal dezer Vereenigde Provincien*, waar in men kan sien hoe grouwelijk, en meer dan onmenselijk de Engelse Moordenaars aldaar hare Duivelse Tijrannijen in't werk gesteld hebben, tegen de *Onderdanen van de Hooge Mogende Heeren Staten Generaal*, *tegen onze Landsluiden*, *tegen Christenen die met*

haar

Religie zijn, *en tegen Eerlijke onnoosele Menschen die haar
eleedigd, noch haar in eenig deel hebben te kort gedaan, noch
en tegen luiden die met haar, te weten de Engelse, volgens
ij haren Koning met de Heeren Staten Generaal, besloten
n alle oprechtigheid, trouwe en sinceriteit hebben geleeft, en
en noch zochten te leven*, waar tegen deze verwoede en
lelijkheid en mensschelijkheid vervreemde Engelse, niet
e noch suffisante klachte konnen in brengen; indien het
len *Majoor Holmes*, die alle dese ellendige en op het hoog-
Massacren en moorderijen, zoo heeft besteld en doen
ude die wel mede gebracht en met sakken vol na den Ha-
ebben, en dezen Afgezondenen Douning zoude die vrij
gemeten hebben, alsoo elk een wel weet dat hij niet an-
is als te klagen over onse Nederlanders, al is het dat het
ens en Valsheden sijn, waar mede hij haar beschuldigd,
eer soude hij geklaagt hebben, indien hij eenig recht of
van recht en redenen had. Wie heeft ooit van alzulke
meer dan *Neroose Wreedheden* gehoord? sij hebben dese
nschen, die niet als op vrede en vriendschap dachten,
onverwacht met een groote macht en Oorlogs geweld
ervallen en tot overgeven van hare Forten en sterkten
en alzo die Luiden op zoo grooten macht en zoo sterken
d van een vast gestelden en gemaakten Vrede, niet voor
lacht waren: zoo hebben dese Engelse Verraders, na dat
e mede alsoo tegens het vredens tractaat hadden over-
nomen noch verovert *Cabo Cors*, *Tacorarij*, *Adia en An-*
mede sij de *Westindise Compagnie*, en alsoo de *Inwoonders*
de Provincien een groote en onoverwinnelijke schade
ebben, doch haar, haren Coning, en hare Meesters de zoo
le Compagnie daar mede verrijkt, en om zoo haren roof-
met ander mans goed te verzaden, alles wat sij hebben
en en in hare grijpklaauwen krijgen na haar getrokken.
dezen zoo onrechtveerdigen en ongerechtigen roof en
et te vreden of verzaad sijnde, moesten noch het bloed
ders hebben, deze Nederlanders zeg ik die alzoo, in vre-

 dens

dens tijd verraſt verraden en overvallen waren, hadden haar op goed quartier dat deſe wreede Engelſe haar belooft hadden, en dat de Barbariſche Turken haar zouden gehouden hebben, overgegeven, alzoo ſij meenden dat het de Engelſche Roovers maar om de Forten en het goed te doen was; doch waren zeer ellendig van deze bloeddorſtige Tijrannen bedrogen, alzoo zij, let hier doch wel op, *na dat zij de Nederlanders hadden belooft goed quartier te geven, op eer noch woord of beloften paſſende haar, of den meeſtendeel van haar, zeer ellendig hebben vermoord, en niet alleen ellendig vermoord: maar hebben haar om haar duizend pijnen en dooden aan te doen: met verroeſte Bootsmans meſſen neus en Ooren zeer langzaam en pijnelijk; om haar alzoo te langer in die onmenſelijke pijnen te houden*, afgezaagt, en daar na met de zelve plompe meſſen, haar met zeer veel onlijdelijke tormenten de kelen afgeſteken, en ſlimmer als Beeſten zoo moordadig om gebracht en den hals afgevilt, en door de Naturellen des Lands doen afvillen, en zoo vermoord. Ik ſchrik als ik'er om denke.

Hagenaar.

Wel! wie hoorde ooit zulke onmenſſelijke en wreede boosheid? werd dit gedaan van Chriſtenen, en van Chriſtenen van eene Gereformeerde Religie! hoe zal men deze grouwelen noemen! wat naam zal men deze ſo ſchendige en alle wreedheden te boven gaande moorderijen en meineedigheden en trouloosheden geven? Ik ben niet magtig om te verſinnen hoe men zulke wreede ſtukken zal noemen. Dit van Chriſtenen in tijd van Vrede te geſchieden, is nooit geſien noch gehoord, noch ook niemand in gedachten gekomen, wat ſal onzen Afgezondenen Douning tot ontſchuldinge van ſijnen zoo gepreſen Koning, die hij zeid, den Aldergoedertierenſten Prince ter Wereld te weſen, ſeggen? Wat zal Douning nu voort brengen tot verontſchuldiging en verantwoording van ſijn Engelſe natie? heeft den *Kapitein Holmes* dit alles gedaan en laten doen, zonder zijn Konings ordre en commiſſie, en laat hem den Coning ongeſtraft, niet alleen ongeſtraft; maar maakt hem noch Capitein op een groot Schip, daar mede hij de Hollanders noch dapper te keer zal gaan, en den broek op neſtelen, zoo ſij,

de

gelſe, voorgeven. Ik verlange om te hooren wat de Engelſe en ren naam deſen Afgeſondenen zal voort brengen,om alle deze elen en onuitſprekelijke wreedheden en boosheden eenigſins te emen en te verſchoonen, want dit is een wreedheid of het zijn reedheden en boosheden op malkanderen gehoopt en bij een t,die niet te verſchoonen noch te verantwoorden ſijn. Hoe kan ch eenigſins verſchoond, verbloemt, of voor geſproken werden?

Amſterdammer.

zal ik u wel zeggen als ik haar vordere Tijrannij en overgeven eden zal verhaald hebben. Zij hebben om te degen haren door n aard te betoonen,en te toonen dat ſij ſlimmer ſijn als verwoede n,welke indien zij een mens of ander beeſt dooden en verſlinden ren honger te verſaden of haar te wreken,daar mede gedaan heb naar nooit zullen zij doode krengen of lichamen uit de aarde ha- haar bloed en moordluſt daar aan te bluſſen of te verzaden: leze ſlimmer dan beeſtige Engelſche, hebben de Graven daar den ter ruſt wech geleid waren, niet verſchoont: maar hebben ve opgegraven en de doude lichamen daar uit halende en ſchan- mishandelende de hoofden afgeſneden en in Triumphe omge- , wie kan alle deze Grouwelen hoorende, die zonder ſchrik be- n, en noch als men hoord, dat zij haar bloeddorſtigheid noch nnende voldoen,met de levende alzoo ijſſelijken te vermoorden de lichamen uit de aarde te ontgraven,en zoo wreedelijk en on- lijk, het hoofd af te ſnijden,haar daar niet mede te vreden hou- , haar plaiſier en vermaak namen, de doode, vermoorde en om htelichamen, Armen en Beenen af te ſnijden, het hert uit het ukken, en andere vuile en onnatuurlijke boosheden te bedrij- dat het ſchrikkelijk en walgelijk is te bedenken,hoe de alderboo- neeſte vijanden tot zulke ſchendige en vileine wreedheden zou nnen vervallen. Hier aan mogen niet alleen de Nederlanders, ok alle Natien ter Wereld ſpiegelen, en voonamentlijk onze luiden zien, wat deze Aarts Moordenaars en grouzame wrede ers, ons zouden doen indien zij eens de Meeſters over ons zou-

den

den mogen komen te ſpelen ,geen wreedheden noch Tijrannijen zouden te bedenken zijn, die ſij ons niet zouden aandoen. Doen zij,en plegen ſij al zulke ſchrikkelijke booze wreedheden in tijd van Vrede en aan Luiden die haar niet misdaan , en daar zij niet op te zeggen hebben, wat zouden ſij ons doen , nu wij in oorlog met haar ſijnde ſij ons met oorlogsgeweld quamen te overwinnen.

Zeeuw.

Voor zeker mogen wij ons wel ſpiegelen , en onze handen reppen, op dat wij van al zulken moordadigen Neroos gebroed,niet overwonnen of ten onder gebracht werden , ellendige Hollanders of Nederlanders als wij zouden ſijn ! maar ik ben zeer nieu en beluſt te weten , wat den Koning van *Engeland*, *als de Edele Heeren Staten* hem alle deze Grouwelen zullen vertoonen, en haar, gelijk hare Hooge Mogende de grootſte redenen ter wereld hebben,over zulke ſnoode verwoeſtingen en moorden zullen beklagen,zal antwoorden;en wat hij van ſijnen beminden *Holmes* zal zeggen. Zal hij dit al mede zonder zijn laſt en commiſſie gedaan hebben , dat zou mij zeer verwonderen. Zoude zoo een *Koning*, die hem laat noemen *Beſchermer des Geloofs*, zoo weinig te gelooven zijn , dat dunkt mij zeer vreemd en wonderlijk, en wat zal *Douning* hier op zeggen ! dat wilde ik ook wel weten. Doet Holmes , dat zonder laſt van ſijnen Coning en laat hij hem ongeſtraft dit kan ik niet bedenken of verſtaan.

Amſterdammer.

Dat Holmes dit gedaan zoude hebben buiten laſt van den Koning ſijn taſtelijke en groote leugens en valsheden,en dat blijkt klaar en duidelijk genoeg, daar aan dat Holmes niet geſtraft is , en noch meer dat hij noch in dienſt van zijnen Coning is en blijft. De Engelſe en den Afgezondenen Douning mogen wanen datze de Hollanders daar mede bedriegen zullen : maar dat is mis , en al te klaar dat alle deze voorwerpzels en verſchooningen vuile en ſtinkende Leugenen ſijn. Zij ſien ook wel dat de *Heeren Staten* en alle de Nederlanders zulke Fielterijen

rijen en schelmerijen wel konnen sien en merken: maar sij zullen alle deze moorderijen en onnatuurlijke grouwelen ontkennen, en loochenen, of zoo zij al eenige bekennen, zullen sij de vermoorde, die haar nu niet konnen verantwoorden, beschuldigen van eenige verraderije of eenig ander quaad, en zeggen dat sij door de Justitie ten regte sijn omgebracht: waar toe deze booswichten al een expedient gevonden hebben, en dat bij haar al wat schijn zal geven: want met liegen en bedriegen hangenze te zamen.

Hagenaar.

Wat meend gij dat sij zullen of konnen doen, daar de Schelmstukken en afgrijsselijke moorderijen soo groot, notoir en zoo klaar sijn als de Zon op den middag schijnt, zoo dat daar gants niet tegen te seggen is? Hoe soude het dan immers mogelijk sijn daar iets tegen in te brengen, of zulke snoode daden te verantwoorden? voor mij ik kan niet versinnen wat expedient en wat excuse sij daar op souden gevonden hebben.

Amsterdammer

Ik sal het u lieden dan wel zeggen, en gij zult het voorseker en zonder twijfel bevinden zoo ik het sal seggen. Zij te weten de *Engelsche* hebben, ook, boven gegeven quartier, veel Nederlanders gevangen genomen en gevangen gehouden, en hebben die gevangenen zeer wreedelijk en smadelijk gehandeld, en gelijk lestmaal geseid is, na dien de *Engelse zijn Duivels op verwonne mannen*, soo hebben sij de gevangenen, met alle vileinije en boosheid geplaagt haar in de gevangenissen met honger, dorst en alderhande gebrek zeer getormenteert, daar na voor haar doen komen, de wreede en onmensselijke pijnen die sij de andere aan deden doen sien, de jammerlijke ellendige en pijnelijke klagte der also langsaam vermoorde en stervende Nederlanders doen hooren, de afschuwelijke schrikkelijkheid des doods, dezer miserabele en op 't hoogste beklagelijke menschen voor oogen gesteld; haar met groote en vreesselijke dreigementen, van haar mede alsoo te zullen doen sterven eenige verklaringen afgevorderd en doen teikenen, die gants tegen

gen en contrarie de waarheid ſijnde, evenwel van zommige van die arme menſchen geteikend en onderſchreven ſijn: En al is het dat wij en ſijlieden, zelf wel weten dat zij (deſe *Engelſe moordenaars* en gewel-denaars) deze ellendige menſchen tot al zulke onwaarachtige onder-teikeningen door de vreeſe van zoo wreede dood, onlijdelijke onver-dragelijke pijnen, tot al zulke ſchandelijke en tegen de waarheid en alle Oprechtigheid ſtrijdende verklaringen hebben gedrongen, ge-forceert en gedwongen, evenwel zullen deze van alle ſchaamte eneen ontbloote Moordenaars, haar niet ſchamen met deſe alzo met geweld afgeperſt en door pijnen en vreeze van zoo een ſmadelijke en pijnelij-ken en onbarmhertigen dood, uitgeperſte Atteſtatien, verklaringen en bekenteniſſen, voor den dag te komen, die derven vertoonen en haar zelven daar op beroepen, zij zullen noch zoo overgegeven boos zijn, dat zij de Nederlanders alle de gantſche ſchuld van zoo grouwelijke moorden en Maſſacren zullen op den hals leggen, en haar de wit van alles geven, daar toe voort brengende en alleguerende meenigten van valſche pretenſien en valſche actien. Ik voor zeg dat nu en geloof vaſt dat gij en alle de Wereld het zoo zult bevinden. Dat ik dit zoo voor vaſt derve voor zeggen, is om dat ik de Goddeloosheid en goddeloo-ſe boosheid der Engelſche kenne, en wel weet met wat liſtige boosheid zij ſwanger gaan en monſterieuſelijken baren. Zoo ik niet wel voor zeg zoo zegt dat ik geen goed Profeet ben.

Zeeuw.

Zouden zij zoo ſchelmachtig boos zijn, dat zij die arme menſchen al zulke valſche, nooit gehoorde en onrechtveerdige Atteſtatien, en Verklaringen zouden afgeperſt en afgedrongen hebben, om haar daar mede tegen ons te behelpen en haar daar mede te verontſchuldigen, en tegen die ſchandelijke moorden en ſchrikkelijke onmenſſelijkheden, te verantwoorden! zoo heb ik van mijn leefdagen van geen ſnooder, valſcher, noch grouwelijker boosdaden gehoord, en zoude ſwarig-heid maken ooit een Engelsman te gelooven, zoo ſnooden natie ge-loof ik niet dat'er in de wereld is, *zijn dat onze Broeders in de Religie!* zijn dat de onderdanen van *den Beſchermer des Geloofs!* en zoude die

zelve

zelve die, zo meer dan Barbarische actien toe staan en zelf handhaven! ik versta zulke vreesselijken handel niet. Zou men zulke boosheid bedrijven en dat dan met zulke listigheid bedekken! dat zoude immers ijsselijk en ook een duivelse listigheid zijn! Wie zoude konnen bedenken, dat Christenen zulke gedachten zouden krijgen.

Amsterdammer.

Christenen of geen Christenen, gij moet weten dat een Engelsman daar niet veel op past wie hij voor heeft, *hij zou met den Turk vrede maken om de Christenen te plagen, gelijk zij noch onlangs met die van Algiers vrede gemaakt hebben om die Zee Macht tegen ons te gebruiken.* Den aanslag van *Cabo Verde* en die andere plaatzen verradelijk in te nemen, en voorts al te doen wat daar gedaan is, is al over lange in Engeland gepractiseerd, sij zijn al van over lange van voornemen geweest ons alle die kusten af handig te maken, al over twee of drie jaren hebben zij al oorzaak gezocht om wat tegen ons te vinden, om dat zij, als kax, eenige redenen zouden schijnen te hebben om ons aan te tasten. Eerst quamen zij te voorschijn met de eisschen, die wij vertoond hebben in ons eerste gesprek, zoo onredelijk te zijn, dat niet onredelijker kan gevonden werden. Dewijl sij deze en meer andere ongefondeerde klachten deden, hebben zij al vast, eenige Schepen gereed gemaakt om die na *Guinea* en *Nieu Nederland* te zenden, en ons daar alles af handig te maken, gelijk eerst *Iohn Stoakes met twee Oorlogschepen en eenige van de Royale Compagnie*, drie maanden ontrent daar na den *Majoor Robbert Holmes met zes kloeke Schepen en Fregats*: hoe wel men hier te lande op het uitvaren van zoo weinig Schepen niet had geacht, noch gedacht, zoo kan men nu wel sien en bemerken, dat al het zelve van haar met dessein is gedaan, om ons te verrassen en voor te komen. Want als hare Schepen nu in *Guinea quamen, waren zij terstond veertien sterk.* Wij hebben eerder van haar bedrijf, als uitvaren gehoord, haar exploict was al uitgevoerd eer wij eens dachten dat zij daar op uitgingen. Doe men hier verstond dat den *Majoor Holmes Cabo Verde* had ingenomen (daar onlangs te voren een Tractaat van Vrede en Confœderatie was gemaakt, en de Officieren en Soldaten aldaar in Gui

nea wel ſtriktelijk was belaſt het zelve te onderhouden en wel te doen onderhouden, ſchreven de Heeren Staten Generaal, als wij gezeid hebben, aan haren Ambaſſadeur in Engeland, den Heer van Goch, dat die het zelve aan den Kouing zoude bekend maken, en over al zulke vredebraak en ſchending des Konings, woord zoude klagen, ſoo konde die geen ander beſcheid krijgen als gelijk gezeid is, *Dat den Kapitein Holmes geen laſt had &c.* en voorts brachten ſij in eenige frivole en onwaarachtige beſchuldigingen, en onder andere, van dat d' onze aldaar hadden den *Koning van Fantin* opgewekt, opgehitſt, en gehuurt hadde om het *Kaſteel van Cormantin* aan te vallen, in te nemen en aan haar, voor zekere ſomme gelds over te leveren, waar van ſij, te weten de onze aldaar, de helft gereed zouden betaald hebben, en veel andere ongefondeerde dingen, die nu al bij de anderhalf jaar geleden ſijn, en daar men nu tegenwoordig noch geen tijdinge noch beſcheid, ik laat ſtaan bewijs van heeft, met alle deze valſche, opgeraapt en leugenachtige uitvluchten hebben ſij ſteeds getracht, de Heeren Staten op te houden, te abuſeren en te bedriegen, latende ondertuſſchen den *Kapitein Holmes* alle die plaatzen, d'een voor en d'ander na overvallen, in nemen, beſetten, en de onſe ſo wreedelijk handelen als wij nu gehoord hebben. Zij meenden ook, de reſte mede alzo noch meeſter te werden, ten dien einde zij haar met alle de Naturellen of inboortelingen aldaar meenden te verſterken, en de reſt van onſe Guarniſoenen ſoo te intimideren en te verſchrikken, dat de Heeren van de Weſtindiſe Compagnie daar geen dienſt meer van zouden hebben konnen trekken: maar haar te vijand zouden gekregen hebben, waarom ſij de Naturellen en onze Soldaten diets maakten, dat gants geen ontſet uit deſe Landen te verwachten was, dat ſij alle onſe Zeehavenen zoo beſet en beſloten hadden, dat'er geen Schepen uit noch in mochten, en derhalven geen ontzet te verwachten was, daar van ſij biljetten zonden aan onze Officieren en Soldaten, haar beloovende groote beneficien en verbeteringen ſoo ſij onſe ſijde verlieten en hare aan namen. Het was'er ook ſlecht genoeg geſteld, want alzoo de onſe op geen vijand dochten, en niet beter wiſten of het was Vrede, gelijk vaſtelijk beſloten was, ſoo waren ſij verraſt, verraden en overvallen eer ſij het wiſten of daar om dochten, en ſoude voor ſeker de reſt mede ingenomen geweeſt hebben

ben en voor ons verloren, eer hier uit het Land, eenig ontset soude bij gekomen hebben, of eenige hulp of secours aldaar aan geland soude sijn geweest. Indien niet den *Admiraal de Ruiter* aldaar soo wel te passe was gearriveerd en aan gekomen.

Hagenaar.

Het is waarachtig dat sij ons in alle manieren hebben zoeken te bedriegen, op te houden en te misleiden. Dat doen en die handeling van *Kapitein Holmes* blijkt klaarder als den dag, en de uitkomst doet alle die bedriegerijen en Leugens blijken, en het is voor zeker en waar, dat zoo den *Admiraal de Ruiter* daar niet in tijds ware gekomen, daar had geen ommesien meer na alle die plaatzen geweest: Maar God sij geloofr, door de komste van den zelven Admiraal sijn alle hare bloedige, bedriegelijke en wreede desseinen en voornemens belet. Die gene die dien heerlijken en voor Nederland zoo vorderlijken en profijtelijken Raad gegeven hebben, van sich soo op het spoedigste in stilligheid van Cadix af na Cabo Verde, Guinea en vorders te begeven, en daar zoo heerlijken werk uit te rechten, hebben ons Vaderland een grooten dienst aangedaan, de Reputatie daar van grootelijks hersteld, en getoond dat den Afgezondenen Douning van alle Resolutien die hier te Lande genomen werden niet heeft konnen weten. Deze Raadgevers van dit heerlijk en zoo wel uitgevoerd dessein sijn ook oorzaak *dat de Engelsche Rojale Westindische Compagnie* veel schade heeft geleden, alzoo den *Admiraal de Ruiter* in negentien of twintig dagen, komende gezeild van de *Reede voor Cadix*, met zeer goed geluk gevonden heeft acht Schepen van de selve *Rojale Compagnie*, hebbende het minste van die acht Schepen, dertig stukken geschut op, alle wel treffelijk voorsien van alles *als victualie, Ammunitie van Oorloge, en dat het beste van allen is, van zeer kostelijke Cargezoenen*, dit sal voor seker die *Compagnie* zeer smerten en suur vallen, want soo acht kostelijke Schepen en soo eerst gekomen, te verliesen sal de *Engelsche* zeer vreemd doen om sien, sij meenden hare dingen zoo wel besteld te hebben, dat sij soo verradelijk en tegen het gemaakte verbond van Confederatie Cabo Verde en de gantsche Goudkust &c. hadden af handig gemaakt, en

voor haar zelven in genomen, zij meenden ons voort uit gants Guinea te drijven. Waarom sij ons Volk dat daar noch was, als *Holmes* van daar trok, dreigden *dat zij haast met noch ses groote Oorlogsschepen souden komen, en dan alles innemen wat daar noch van de Westindische Compagnie was over gebleven.* Doch God de Rechtveerdige Heer, heeft door het wijs, voorsichtig en secreet beleid der *Heeren Staten Generaal* of van hare *Ed. Hoog Mogende, daar toe gestelde Commissarisen*, en de neerstige kloekmoedigheid, van den *Admiraal de Ruiter*, de Raadslagen en booze voornemens der Engelsche belet en verhindert, en haar weder vergolden het quaad dat sij daar alreede gedaan hadden, te weten wegens het overvallen en in nemen der Forten en sterkten, en't berooven der goederen de Nederlanders toe behoorende (om nu van hare grouwelijke moorden en onmenschelijke wreedheden niet te spreken), alsoo alle de Forten en Sterkten die sij soo verradelijken en tegen 't gemaakte accoord hadden, zonder eenige de alderminste redenen, overvallen gelijk wij nu genoeg gehoord hebben, haar wederom ontnomen en de belegerde of geblokkeerde ontzet waren?

Zeeuw.

Maar gij zeid daar terstond van acht Schepen die den *Admiraal de Ruiter* zoude gevonden hebben aan *Cabo Verde*, en dat hij die zoude genomen hebben zoo dat waarachtig is, dat zoude een zeer goede tijdinge sijn, dat ons veel goed zoude doen, en de Engelsche veel ten achteren zetten, want sij het heel breed met hare *Africaansche Royale Compagnie* voor hadden. Meenende ons gants uit *Guinea*, en de gantsche Goudkust te boenen, en zoo ook geheel uit *Nieu Nederland* te helpen, en weg te jagen. Hier aan zullen wij nu konnen sien en bemerken, dat onze Groote God haar in haar Godloos, boos en wreed voornemen heeft gestenit en hare quade Raadslagen heeft belet, en ook dat haar eerste en groot dessein daar sij haar zeer op vertrouden, zoo gants tegen hare meening is uitgevallen, en tegen haar hope zoo qualijk is gesuccedeert (zeg eens soo het u belieft, hoe het met die acht Schepen is toe gegaan: en waar die gebleven zijn).

Ha-

Hagenaar.

L'homme propose mais dieu dispose, seggen de *Francoisen* en het is soo en geschied zoo meesten tijd. De Engelschen hadden een groot voornemen, en daar groote hoop op gehoud. Zij meenden, het is waar, ons zoo verradelijk en onverwacht, alles te benemen en in te nemen wat wij in die Landen hadden, en ons daar zoo gants uit te zetten en uit te houden. Maar God heeft het anders geschikt en belet, ook de geroofde goederen met eenige van de hare weder in onse handen gestelt. Wat van die acht Schepen is, die den Admiraal de Ruiter daar heeft gevonden en genomen, zal ik u l. perfect de waarheid af verhalen. Het is dan zulks, dat den Heer Admiraal de Ruiter voor, of ontrent Cadix in Spanjen, met sijn Vloot, bestaande in twaalf Oorlogschepen ordre en last gekregen hebbende met sijn bij hem hebbende Schepen, zich daar mede te begeven na *Cabo Verde*, *Cabo Cors* en die andere plaatsen in Guinea, en aldaar sien te hernemen, en te veroveren, alles wat de Engelsche Schepen daar en daar ontrent hadden ontweldigt en ingenomen van de Westindische Compagnie hier te Lande, *tegen den Koning van Engeland of zijne Schepen had hij geen last om iets te attenteren of haar in eenig deel te beschadigen*, gelijk hij ook niet dede aan een groot Conings Oorlogschip met zes en veertig stukken, en voorts wel gemonteerd en gemand, dat hij niet alleen geen hostiliteit noch vijandschap aan dede: maar alle civiliteit en beleeftheid bewees. Doch de *acht Schepen van de Engelsche Africaanse Compagnie*, heeft hij alle zonder slag of stoot, genomen, de Schippers en Officieren, met alle beleeftheid op den Engelschen Oorlogsman laten overzetten, en de gemeene Bootsgesellen, die anders niet wisten waar sij gaan of varen zouden, op sijne Schepen verdeeld, en weder van zijne Schepen eenig volk op de genomen Engelse Schepen laten gaan, en zoo sijn Vloot met de gezeide acht Schepen versterkt, zoo dat hij doe een Vloot van twintig kloeke Oorlogschen sterk sijnde, zoo van Cabo Verde afgevaren is.

Zeeuw

Zeeuw.

Konde dat zoo wel gaan dat hij de Engelſche zoo op ſijne Schepen over dede gaan, ſal dat al goed werk maken? Met onwillige honden is het quaad hazen te vangen, zal hij die Engelſche wel mogen op ſijne Schepen vertrouwen? en is het waar datze zoo treffelijk geladen waren?

Hagenaar.

Waarom zouden ſij die niet vertrouwen, ſij te wetende *Engelſche* konden wel ſien en merken dat ſij al te zamen op dien eenen Convojer niet konden na Engeland varen, en ook wiſten ſij wel, dat hare welkom in Engeland niet zeer groot zouden ſijn: en dewijle ſij op twintig Schepen verdeeld waren, was 'er niet veel bij malkanderen om veel quaad te doen. Zoo dat men daar vóor niet behoeft te zorgen, en op uwe Vrage of die acht Schepen zoo wel geladen waren, zal ik u l. op dienen. Dat alzoo den *Admiraal de Ruiter* haar ſoo onvoorſiens en ſchielijk op den hals quam, door dien hij zonder iemands weten, en zonder dat iemand daar gedachten op had of eenig vermoeden van de Reede voor Cadix ſtilletjens was't Seil gegaan, zoo waren ſij verraſt en overvallen eer ſij op de Ruiter, op eenige Schepen of vijand dachten ſoo wierd haar lang overdagte en beleide verraderijen geloont en vergolden. Hoe wel met ongelijk beter onthaal als ſijluiden, de Engelſe, de onſe gedaan hebben: De geſeide acht Schepen waren zeer treffelijk voorſien, zoo van't overvloed van victualie of Leeftocht, alderhande Ammonitie van Oorloge, als van zeer vele koſtelijke en rijke kargeſoenen, en ingeladen goederen om negotie mede te doen: voor zeker een grooten ſchat waardig. Men konde aan alle die Ammonitie van Oorloge wel ſien en bemerken dat ſij noch een groot deſſein op handen, of voorgenomen hadden, men konde aan de meenigte van koſt en drank wel beſpeuren dat zij noch niet haaſtelijk meenden na huis te keeren, en aan de rijke en koſtelijke goederen konde men wel merken dat zij noch groote handelingen meenden te drijven. Ik geloof dat

het

het nemen van deze kostelijke Schepen, Waren, Ammonitie van oorloge en Victualie, de *Engelsche, Africaansche Compagnie* zeer smart en zoo treft dat het haar wel heugen zal, dat sij de Hollanders, zoo onverziens en verradelijk overvallen, hare Sterkten en Forten ingenomen, en haar volk zoo moordadelijk gemassacreert en om hals gebracht hebben, en datze daar van, van nu af de straffe al beginnen te gevoelen. Dit is nu geweest het beginsel van de *Rechtveerdige Hollandse wraak*, Ik hope en vertrouwe dat zij met de reste ook zoo en niet beter varen zullen. De schelmerij en verraderij is te groot die zij ons gedaan hebben, en als men ziet op de wreedheden die zij aan ons Volk gepleegt hebben, zoude men niet oordeelen dat het niet anders kan sijn, of dat God de Heere die een rechtveerdig Rechter is, zonder twijffel zulke ontrouwe en wreedheid zal straffen, en haar voor alle hare bedreven boosheden en Goddeloose meineedigheid plagen?

Hagenaar.

Ik ben van dat gevoelen ook, en geloof vastelijk dat God haar ook straffen en hare boosheden vergelden zal. Als men ook bedenkt de slechte pretensie die zij hebben, en de frivole eisschen en dikwils herhaalde klachten daar mede zij de Heeren Staten moede gemaakt hebben, welke eissen en klachten, hoe wel leugenachtig, onwaarachtig, en klaar tegen de waarheid den *Afgezoudenen Douning* zoo meenigmaal heeft vernieut en dikwils met groote verwijting aan de *Heeren Staten* heeft vermengt, gelijk als of hij het meeste gelijk ter wereld had. Gelijk hij noch lest in December een voort bracht en aan de Heeren Staten Generaal in leverde daar in hij zeide, hem intitulerende *Extraordinarisen Afgezante van zijn (NB) Geheiligde Majesteit van Groot Brittannien*, zeggende *dat hem was last gegeven den Heeren Staten Generaal der Geunieerde Provincien, bekend te maken dat den Koning zijn Heer en Meester, met groote droeffenisse bevond, dat alle zijne gedurige instantien, vriendelijke middelen en patientie, van zoo veel jaren achter een zoo vrucht en krachteloos zijn geweest, dat men zedert de herstellinge in zijne Rijken, geen satisfactie heeft konnen krijgen, op eenige der klachten over de zeerooverijen, en violentien*, (let hier doch eens op

wat hij hier Zeerooverijen en violentien noemd,) *aan zijne onderzaten, bij die van deze Landen gedaan, die de Heeren Staten, uit de name van zijnen Majesteit, door zijnen extraordinarisen Afgezante van tijd tot tijd zijn voorgedragen.* Die dit zoo leest of hoord zou die niet zeggen dat die man en volgens zijn zeggen den Koning sijnen Heer en Meester en zijne onderdanen, het grootste geweld overlast en ongelijk wierden aangedaan? maar als men wel insiet van wat Zeerooverijen en violentien hij spreekt, zoo zult gij en alle de Wereld bevinden dat het schandelijke en ontrouwe Godloosheid is die zij tegen dezen Staat gebruiken. Hoor dezen Extraordinarise onbeschaamden Afgezante, voort zeggen. *In't bezonder is zeer notoir*, hoe en in wat manieren men met hem heeft gehandeld in't stuk van de Schepen *Bonne Esperance en Bonne adventure*, let hier doch eens op Vrienden. Dit zijn die twee Schepen die het eene van de Portugijzen genomen en het andere in Oostindien gestrant, en daar het goed van gebergt is, in 't Jaar 1643. en welke questie in't Iaar 1649. afgedaan en betaald is, gelijk wij in ons eerste gesprek genoeg gehoord hebben, zal men dit Zeerooverij noemen dat men een Schip neemt dat zijn vijand toevoer van Soldaten en anders toe brengt, zal men dat violentien noemen dat een Schip strand en van zijn volk verlaten is, men het goed bergt en 't zelve goed betaald heeft, zoo weet ik niet wat naam men geven zal alle die meenigten van Zeerooverijen, verraderijen trouloose meineedigheden en eindelijk zoo schendige bloeddorstige moorderijen die de Engelsche aan ons volk gedaan en bewezen hebben. Voort soo zeid dezen onbeschaamden en Valschen Afgezant, mag ik wel zeggen, van de Schepen de *Charles, Iames en Maria, dat hoe wel daar van twee malen satisfactie is beloofte.* Dit te wederleggen is onnoodig, alzoo dit zeer klaar en tot genoegen is gedaan in de *Deductie of Sommiere aanteikeninge*, op noch een later klachte van dezen Afgezondenen, door *last van de Heeren Staten Generaal* in druk uitgegeven, waar in zeer treffelijk alle de onbehoorlijke en schaamteloose eissen en pretensien werden weder leid. Ik verhaal het maar om de Goddeloosheid en overgegeven boosheid en groote valsheid der Engelsen aan te wijzen en te vertoonen, op dat alle onze Landsluiden mogen sien en bemerken met wat voor onrechtveerdige Schelmen sij te doen hebben; die alzulke eissen,

klach-

klachten en pretenſien derven voor de oogen der *Ed. Mogende Heeren Staten Generaal*,en voor de gantſche Wereld te voorſchijn brengen en dat op zoo een tijd, dat ſij al lang te voren, verradelijken en zonder eenige redenen,een Vloot toe geruſt en na *Cabo Verde*, *Guinea* en elders gezonden hadden. Op zo een tijd ſeg ik,dat ſij alle de zelve plaatzen al hadden zoo onverſien en onverwacht doen in nemen, en van welk in nemen ſij doe al tijdinge hadden, en derven noch zoo onbeleefdelijk reparatie en voldoening van die ſchade eiſſen, die haar al betaald is,en die in der daad geen ſchade gerekent kan werden,alzoo het eene Schip niet van haar; maar van onſe Vijanden genomen is en't ander geſtrant gelijk nu genoeg geſeid is. Is dit dan niet een le lijk, vuil en ſchandelijk doen van zoo een Koning, van zoo een *Geheiligde Majeſteit*, zoo hem deſen onrechtveerdigen *Engelſen Flatteur* en *ſtinkenden Vadermoorder* noemt. Is dit niet een ſchendig en vilein werk van een Koning welke ſoo veel weldaden, zoo veel vriendſchap en ſoo veel beleeftheid hier te Lande van de *Heeren Staten Generaal*, *van de Heeren Staten van Holland* en andere Heeren en Ingeſetenen ontfangen en genoten heeft? Hoe kan het doch mogelijk zijn dat dezen Koning zoo ondankbaar en door die ondankbaarheid zoo trouweloos geworden is!

Amſterdammer.

Het is doch wel een groote ondankbaarheid, trouweloosheid en meineedigheid in dezen Koning, en ik kan niet zien hoe het eenigſins ſchijn of gelijkenis zal hebben om dat te verſchoonen of te verantwoorden. Ik weet niet hoe hij hem niet ten uiterſten, voor andere *Koningen en Vorſten* zal ſchamen, zo ſiniſterlijk met zijn Koninglijk woord en beloften te ſpelen, en als men het mocht zeggen een Leugenaar een meineedige, een Dief en een Moordenaar te werden, Koningen behooren immer niet te liegen, maar haar woord en trouwe aan hare Bondgenoten te houden. En den Afgezondenen Douning, zal die nu weder met alle ſijne ſwetſerijen en bedriegerijen voor den dag komen? zal die noch wel derven zeggen *dat den Capitein Holmes geen laſt noch bevel, of commiſſie gehad heeft?* hoe kan het in eens Menſchen gedagten komen, dat dezen Koning en ſijnen Afgezondenen derven zeggen

dat ſij alle de Zeeroover ijen en verradiſche aanhalingen, en 't nemen van zoo grooten meenigte van *Hollandſe en Zeeuſe* koopvaardij Schepen, en daar door ſij zoo onrechtveerdigen en ſelf gezochten oorlog hier in Europa begonnen hebben, is geweeſt om dat den *Admiraal de Ruiter* met ſijn vloot na *Cabo Verde* was gevaren, of gezeild: niet dat de Engelſe wiſten waar de Ruiter na toe, of dat hij na *Cabo Verde* was: maar om dat ſij het alleen giſten uit de Cours die zeker Engelsman of Engels Schip hem (den Admiraal de Ruiter) had ſien nemen. Ik bid dat de Vrienden en alle die dit zal komen te ſien of te hooren, doch gelieven te letten op de geweldige Valsheid van den *Engelſen Koning* en zijnen Extraordinariſen Leugenachtigen Afgezondenen. Tot deſen tijd toe had den zelven Koning en ook dezen Afgeſondenen, *de Heeren Staten Generaal* met die groote en ſchrikkelijke Leugens opgehouden gelijk nu meermaal gezeid is, *dat Holmes geen laſt had om eenige Vijandolijke actien of hoſtiliteiten te plegen*, niet tegenſtaande zij, den Coning en zijnen Afgeſant, doe wel wiſten dat Cabo Verde en die andere plaatſen al in genomen waren, ſoekende altoos twaalf maanden tijd om te vernemen van Holmes zelf, hoe zich de zaken aldaar en in Guinea hadden toe gedragen, en dan noch ſes of ſeven maanden uitſtel om alles wat ingenomen was, weder te reſtitueren, alleen daarom om dat Holmes en de andere haar daar zouden verſterken en vaſt maken. Wat redenen of wat ſchijn van redenen kan dat dan hebben, dat al waar het dat ſij vaſtelijk en zekerlijk geweten hadden, als neen, dat den *Admiraal de Ruiter* na Cabo Verde en Guinea gezeild was, met intentie om Holmes en d'andere Verraders van daar te drijven en te heroveren en weder in te nemen alles wat zoo ſchelmachtig tegen gemaakt accoord en in tijd van volle Vrede was overvallen, ingenomen en gerooft, en dat van een Capitein of wel eer Zeeroover, geweldenaar en Vredebreker, die alle die Tijrannijen, innemingen en verraderijen had gedaan en gepleegt, tegens wil, weten en expreſſe commiſſie van ſijnen Coning, zo den Coning zelf aan de Heeren Staten ſchreef, en den Afgezondenen verklaard heeft? Met wat recht of ſchijn van Recht konde den Coning van Engeland, zoo veel Schepen, zoo veel goederen en koopmanſchappen den Nederlanders af handig maken? wat hadden hem de Coopluiden en Reeders van die Schepen gedaan, die waren

im-

im̃mers onſchuldig in het doen van den *Admiraal de Ruiter*, wat hadden hem of wat hebben hem gedaan alle die Schippers, en Bootsgeſellen, dat hij die niet alleen van haar reis verkort, en haar op houd, maar ook al hare goederen en kleederen beneemt, en laat benemen, en noch daar en boven, dat grouwelijk wreed en bitter is, haar in vuile ſtinkende en koude gaten en gevangen huiſen laat werpen, op ſluiten en haar alzoo als Heidenſe of Turkſe ſlaven, van koude en ongemak laat vergaan? gelijk al vele in de verleden koude Winter van koude en ongemak geſtorven ſijn.

Zeeuw.

De Turken zullen zoo ſlim noch wreed met hare ſlaven niet handelen, als deſe *Barbariſe Engelſe* met onſe Nederlanders gedaan hebben want de Turken, als ſij ſlaven hebben, ouden ſe vet en glat om te beter te konnen verkoopen, de Patroonen koopenſe of om profijt mede te doen, of haar te doen werken, als ſe verkocht ſijn, die veel werk daar af willen hebben, zullenſe ook wel te eten geven, gelijk hier te Lande iemand die een goed Paard heeft, daar hij goeden dienſt af ſoekt te trekken, die zal het wel verzorgen van goed voeder. Het gebeurd in turkijen wel, datſommige ſlaven een quaad en wreed Patroon krijgen, daar ze veel werk moeten doen: maar evenwel krijgen ſij de buik vol eten, Doch deſe verwoede *Engelſche* hebben vele van ons Zeevarend Volk in gevangeniſſen geſmeten daarſe voor geen drie ſtuvers daags aan eten konden krijgen: en dan ledenſe noch ſchrikkelijke koude. Dit ſijn onze nabuurige Chriſtenen. Dit ſijn ſe die zeggen dat ze geen oorlog zoeken, hoe ſluit dat? Dit en alles wat ſij in *Cabo Verde*, *Cabo Cors*, *Guinea* en *Nieu Nederland* gedaan hebben, hebben ſij alles gedaan eer ſij de minſte redenen gehad hebben, dit zal voor alle de gantſe wereld zoo klaar als den dag blijken.

Amſterdammer.

☞ Daarom derf ik wel zeggen, *dat den Koning van Engeland is een Leugenaar een meineedige, een Dief of Roover en een Moordenaar*; en

dat

dat zal ik bewijzen. Ik weet wel dat'er veel van onse Landsluiden sijn, die meenen en zeggen, *dat men de Koningen en Opper Machten niet moet lasteren noch schelden*, dat dat waarachtig is geloof en weet ik ook vastelijk: maar dat is te zeggen, dat de Onderdanen van d' een of d'ander Koning, Prins of eenige Republijken, hare respective Koningen, Princen, Opper Machten of Overheden niet mogen lasteren of schelden: maar dat gebod raakt den vreemdelingen niet, te weten, dat raakt niet de gene die Onderfaat is van eenen anderen Coning of van andere Opper Machten (de *Engelsen* zullen mij daar over ook niet bekijven, alsoo niemand lichtelijker als sij hare Coningen, verachten, versmaden, en niet allen Lasteren: maar ook schandelijken om hals brengen en vermoorden) doch als den *Koning van Engeland* ons een getrouwen Bondgenoot was, zoo soude ik ook verstaan dat ik hem niet soude mogen Lasteren of schelden. Maar nu den *Koning van Engeland, verlatende dat beloofde en besworen Bondgenootschap, ons handeld, immer zoo slim ja arger als een Vijand, zoo mag ik vrij en onbeschroomt zeggen, dat ik zeg, en zal het ook staande houden en bewijzen.* Laat den Afgesondenen Douning, om sijnen Coning te verschoonen, hier tegen inbrengen alles wat hij kan, hij zal nooit met waarheid konnen ontkennen. Dat zijnen Coning is een Leugenaar, en dat bewijs ik daar mede en is klaarder als den dag, dat hij, *Douning* uit den naam van sijnen Koning meenigmaal heeft geklaagt, *dat de Nederlanders hebben gedaan en gepleegt aan zijne Onderdanen, veel Zeerooverijen en violentien, daar van hij nooit eenige satisfactie heeft konnen krijgen.* Dat dit een notoire leugen en onwaarachtigheid is hebben wij hier voor, en in ons eerste gesprek overvloedig bewezen, want hij klaagt over die twee Schepen in Oostindien anno 1643. als gezeid is. Zoo dat hier niet tegen valt te zeggen, behalven dat ik noch soude konnen zeggen dat hij een Leugenaar is, uit de valsheid gepleegt en lange staande gehouden dat Holmes geen last had, daar nu anders klaarlijk blijkt, dit gaat al te grof, en is niet te verschoonen. Dat *Dounings Koning* is een Meineedige, bewijs ik daar mede, dat hij heeft tegen het Verbond met de *Heeren Staten Generaal* gemaakt, in het Jaar sestien honderd negen en vijftig, doen innemen, *Cabo Verde* en die andere nu zoo dikmaals genoemde plaatzen in *Guinea*, en noch *Nieu Nederland*

land, als ook tegen ſijne Coninglijke beloften, alle onze koopvaarders, als hebbende belooft, *niet te zullen doen aantaſten eenige van onze Schepen en goederen, voor en al eer hij als een eerlijk Heer ons te voren zoude den Oorlog doen aanzeggen*, het welke hij niet heeft gedaan als wel kennelijk is. Is dit dan niet meineediglijk, valſchelijk en ontrouwelijk gehandeld ? wie kan daar tegen zeggen?

Dat hij te weten den Coning van Engeland is een Dief, is daar mede klaarlijk beweſen, dat hij de goederen en Schepen, die hij alzoo tegen eed, trouwe en beloften heeft gerooft en genomen, zonder eenigen eigendom, recht of pretenſie heeft doen confiſqueren, en doen verkoopen tot ſijnen profijte, en om hem zelven daar mede te verrijken: dit kan niemand ontkennen noch loochenen, dat die ander mans goed, rooft, neemt of ſteelt, en doet verkoopen, dat die een Dief is. Ik geloof wel dat hij'er geen tiende part af krijgt en weinig nut af heeft: maar dat komt daar deur, dat alle ſijne Officiers en Dienaars ook niet als een partij dieven ſijn, datze niet alleen malkanderen; maar ook haren Coning beſtelen en na haar trekken wat ſij krijgen konnen, zoo dat wel den Coning weinig van alle die geſtolen en geroofde Schepen en goederen krijgt, evenwel kan hem dat niet verſchoonen, want hij doet onze Nederlanders even groote ſchaden, en is oorſaak van veel eerlijke Luiden hare ruine, alzoo het die Luiden niet kan proffiteren, dat hij weinig bate en voordeel van het geſtolen'goed krijgt als ſijlieden evenwel die ſchade moeten lijden, gelijk de Coopluiden, Reeders, Schippers Zeevarend Volk; gelijk ook mede die van de Weſtindiſche Compagnie door des Coning ontrouwe en ſchendige Vredebraak geleden hebben.

Dat den gezeiden *Koning van Engeland* ook een Moordenaar is kan niemand ontkennen, die maar alleenlijk in ſiet de geweldige en Tijrannige Moorderijen en Maſſacren, door ſijn Volk begaan in de voorgenoemde plaatſen *in Aphrica, en in Guinea*, gelijk openbaarlijk blijkt, dat het gene hij heeft doen doen, door ſijne Dienaars en uitgezondene Soldaten, zoo veel is als of hij het zelve met ſijne eigene handen gedaan had, en zoo lange als hij alle die voorzeide ſchelmſtukken niet doet ſtraffen, hij niet alleen moet gehouden werden ſchuldig en medeplichtig in die booſe daden, maar als commiſſie of laſtgever en uit

voer-

voerder van alle het zelve, ik wil nu noch niet zeggen van alle de gevangen Zeeluiden die zoo ellendig in miſerabel, en Engeland in zulke gaten en gevangeniſſen geſmeten zijn, en zoo langen tijd gehouden werden, dat'er meenigten jammerlijk ſijn om hals gekomen en arger als vermoord, het welke zeer te beklagen is dat men die arme menſchen, die niet uit ſijn geweeſt als om eerlijk met ter Zee te varen den koſt, voor wijf en kinderen te winnen, en die van geen oorlog weten, zoo verradelijk verraſt, gevangen neemt en haar van alle le vens middelen en van hare Vrijheid berooft, het is te wreed van een Chriſten Koning tegen ſijne Bondgenoten gehandeld, en voor God noch menſchen te verantwoorden, gelijk hij alle deze booſe en Goddelooſe ſtukken noit verantwoorden zal. Iemand zal lichtelijk konnen zeggen dat den Koning geen ſchuld in alle die moorden pijnigingen en wreetheid gepleegt in Guinea en andere plaatzen heeft. Dat dat is gekomen door de woeſtheid der Soldaten die buiten ontzag ſijnde geen regel noch maat houden: die zoude ik antwoorden, dat den aanſlag en beſluit om alle die Landen en plaatzen in te nemen en de onze aldaar op het onvoorſienſte te verraſſen en te overvallen, al over lange met overleg en deliberatie is gedaan, en dat zij, de Engelſe met haar Inventeurs van zoo een ſchandelijken en trouwelooſen aanſlag, om haar zelven te ontſchuldigen van zoo ſchelmſen werk, ook wel overleid hebbende, dat dit haar zal als een Vredebraak voor geworpen werden, mede haar wel voorſien hebben met een goeden raad, na haar meeninge, om haar van die laſter te bevrijden, daarom hebben ſij die onnoſele luiden zoo wreedelijk gedwongen haar atteſtatien en verklaringen (die ſij, te weten de Engelſen, zullen te voorſchijn brengen en vertoonen) te geven, en daar mede zullen ſij haar baan ſoeken ſchoon te maken en haar verontſchuldigen, gelijk hier voor gezeid is, dit is het dat den Koning tot ſijn verſchooning zal in brengen: maar dit kan elk een wel ſien dat een ſchandelijken uitvlucht is, die evenwel alle die gepleegde wreedheid des Konings, die ik daar om des Konings eigen wreedheden noem om dat hij ze niet geſtraft heeft en om dat hij van die Goddelooſe raadſlagen heeft geweten, of miſſchien zelf mede bedacht, en daar op commiſſie gegeven die alzoo uit te voeren, *Want zonder des Koning commiſſie kan niet gedaan werden*, gelijk dat elk wel weet. En daarom is het

ge-

geweest dat den Koning en zijnen Afgezondenen, altoos en gestadig de Heeren Staten hebben zoeken op te houden en te abuseren, met te schrijven en te zeggen, *Dat den Koning geen last of commissie aan de Kapitein Holmes had gegeven*, gelijk nu meer gezeid is. Zoo dat men lichtelijk kan sien dat alles maar schelmerij, fielterij en een zelf gesogte Vredebraak is geweest, daar den Coning indien hij eenigsins een vreedzamig Heer ware, en dat hij de rust van sijne Bondgenoten en het welvaren van sijne Onderdanen eenigsins gesocht had, hem wel voorgewacht zoude hebben: maar het schijnt dat hij noch eer noch God, noch conscientie acht.

Amsterdammer.

Ik verwonder mij ten hoogsten en zoo sijn meenigte van Menschen verwonderd, dat dezen Coning tot zoo grooten ontrouwe Vredebraak geweld en Tijrannije vervallen is. Het is groot wonder dat hij in alle sijne zoo lange tribulatien, verdrukkingen, en bannissementen uit sijn Coningrijk, daar hij zoo veel heeft moeten lijden niet beter geleerd is. Men zeid gemeenelijk harde slagen leeren wel: Maar ik kan niet sien dat desen Coning eenigsins verbeterd is: maar veel verargert. Ik heb voor dezen wel hooren seggen, als sijn Vader noch leefde, en daar na als hij zoo schandelijk van sijne Ondersaten vermoord was. Dat desen, doe den oudsten Prins, of Prins van *Walles* sijnde, een Prins van zeer goede en seer uitstekende conditien en van groote hope was: of dat doen flatterijen en prijsingen zonder waarheid geweest sijn, kan men wel denken alzoo ik nu van geen zonderlijke deugden die in hem behoorden te sijn, hoore.

Hagenaar.

Hij mag soo groote deugden in hem hebben, of gehad hebben, als hij wil of kan, altoos het gene dat hij aan ons doet en betoond, laat hij gants geen deugden: maar niet als een partij groote en uitstekende ondeugden in blijken. De ondankbaarheid daar van wij flus gesproken hebben, werden bij eenige onder de grootste ondeugden geschat en

gerekend, gelijk het ook in der daad is. Het is zeer quaad en word van alle eerlijke Luiden voor een groote onrechtveerdigheid gerekend, dat iemand zijne schulden, die hij gemaakt heeft, het sij hij eenige waren heeft gekocht, of dat hij eenig werk of dienst tot sijn welstand noodig, heeft genoten, niet betaald of eenige vergelding daar voor doet. Maar dat iemand de gene die hem goed gedaan en alle vriendschap die hij kan bewesen heeft, voor zoo vele genoten deugden en vriendschap alle quaad en boosheid die hij kan bedenken, daar voor doet, is een groote grove en onvergeefelijke ondeugd. Zoo heeft den Koning van Engeland aan ons gedaan, en zoo doet hij noch dagelijks, betoonende aan ons Vaderland de grootste ondankbaarheid, boosheid en wreedheid die men zoude konnen bedenken, met ons zoo grooten *onrechtveerdigen*, en kostelijken oorlog, zonder eenige de minste redenen of oorzaak daar toe te hebben, of te konnen doen blijken, aan te doen, en zoo heeft sijnen Extraordinarisen Afgezante, aan sijnen Heer en Meester gedaan, die hem had groot gemaak, die hem had opgevoed, die hem had laten studeren, en die hem eindelijk had gebracht tot den staat die hij nu tegenwoordig noch bekleed, te weten Afgezante extraordinaris van het Parlement, of van *Kromwel*, dat hij nu is van den Koning, zoo dat hij wel van Meester, maar niet van Staat veranderd is, dezen zijnen Opvoeder alzoo hij mede had geteikend *tot de* Dood des Vermoorden Konings, had voorgenomen verre van Engeland te trekken, te blijven en te woonen, maar dezen Afgezante om zich zelven te vlijtiger te toonen tot den dienst van dezen Koning zijn nieuwen Heer en Meester, had hem hier in Holland gelokt, verspied, verraden, aangewezen, helpen vangen, en eindelijk doen na Engeland voeren. Daar hij neffens noch twee andere die met hem meenden te reizen en met hem te Delf gevangen wierden, schandelijke en als Koningmoorders gestraft en gedood wierd. Wat dunkt uw vrienden van dezen ondankbaren Afgezondenen, had hij hem doe niet wel gequeten?

Amsterdammer.

Is dat wel quijten, zoo mag het op zijn Engels wel quijten zijn: maar

maar niet op zijn Christens, konde hij sijnen nieuwen Meester en Coning niet dienen als met het bloed van zijnen ouden! mij dunkt dat het een Godloos en verradisch stuk is. Al was den anderen noch zoo boos geweest en had den Koning helpen verwijzen. Zoo moeste evenwel dezen hem zulken schelmstuk niet gespeeld hebben. Had hij zijnen Ouden Meester voor alle sijne bewezen weldaden, laten vertrekken daar het hem gelust had, maar hem zelf hier, te Delf, zoo na bij het Hof te troonen, hem zelf te verklikken en te verraden. Het is schrikkelijk gedaan, hij kan dat zijn leefdagen niet verantwoorden, hij toond dat hij een dubbelden Verrader is. Hij zal voor zeker noch loon na sijne booze werken krijgen.

Hagenaar.

Indien dezen Engelsen oorlog niet wel na haar zin uitvalt, voor zeker zal den Koning zelf hem noch doen als een Verrader straffen. Want het zeker en waarachtig is, dat dezen Douning is de eerste en eenigste bewegende oorsaak van alle deze opgeraapte questien, eisschen en pretensien die sij tegen dezen Staat en de Inwoonderen hebben voorgeworpen, hij is den eersten aanrader geweest van te eissen, die groote somme gelds, als bij de zeventien Tonnen Gouds, voor de pretensie op die twee Schepen in Oostindien als wij gehoord hebben, hij is de eerste aanrader geweest tot het occuperen van *Cabo Verde* en andere plaatzen, en over zulks eerste oorzaak van dezen zo schrikelijken en onverwachten Oorlog, die voor zeker hem den schelmschen hals zal kosten. Want zoo het met haar mislukt, gelijk alle apparentien zijn dat het met haar mislukken zal, en alreede is beginnen te mislukken, gelijk wij weten also Cabo Verde en andere plaatzen die zij ingenomen hadden, door den *Admiraal de Ruiter* haar weder zijn afhandig gemaakt. Daar zijn zij nu alle de kosten van die Equipagie, met de hier voor genoemde acht Schepen en alle die kostelijke Cargesoenen, Waren, Ammonitie van Oorloge en anders wat daar toe hoord, en dependeerd quijt, het is waar, dat sij wel wat beuit gemaakt hebben: maar dat is meest voor het Bootsvolk en Soldaten, daar van komt weinig ten profijte voor de Meesters, en het is haar daar en in Guinea zoo

 versteld

verſteld dat zij niet lichtelijk daar weder een voet te lande zullen krij gen. De wreedheid die ſij aldaar gepleegt en bedreven hebben,zal de Luiden voor haar doen verſchrikken, onze Natie aldaar de overhand hebbende, zal nu wel maken die te houden, en de Engelſe uit alle handel en negotie helpen. Zij zullen wel ſoo wijs ſijn datſe de *Engelſe* wel ſoo kort ſullen houden, dat ſe daar niet meer haar hoofd zullen op ſteken, en daar mede leid hare gantſche *Africaanſe Rojale Compagnie* glad en plat onder de voet, zonder hoop van ooit weder op te ſtaan. Dit is het eerſte *Romeins ſtuk* dat dezen *Afgezondenen* voor ſijnen Coning en zijne Onderſaten gedaan heeft, hier van ſal hij grooten dank behalen, als hij te Londen komt, hij mag wel haaſt ſig gereed maken daar na toe te gaan, *ik geloof dat de Caroſſen al gereed ſtaan om hem in te halen, zoo het geen Horden zijn, gelijk zijn eerſte Meeſter met zijne Complicen had.* Doch ik hope dat den *Admiraal de Ruiter met zijn koſtelijke Engelſe Africaanſe Kargezoenen, en met tijdinge van de Engelſe Retour ſchepen van Sinte Helena, zal gearriveerd zijn*, eer hij van hier vertrekt, *dat hij dien Helderen Ruiter noch eens zal onder zijne bruine oogen zien. Zoo mag hij dan zijnen Koning adverteren, wat ſecreten hier te lande zijn. Daar van hij hem heeft geroemt,alles te konnen weten.* En ſoo ons het geluk een weinig wil dienen,dat wij,of onſe vloot eens aan de hare geraakte en wij die heiloofe Engellen eens voor alle hare Verraderijen, Rooverijen en Vredebraak mogen ſtraffen. Gelijk met Gods hulpe geſchieden zal, Ik verzeker u dat onzen Afgezondenen ſoo welkom in *Engeland*, en bij ſijnen Coning zal ſijn, Dat hij hem wel lichtelijk *Ridder van de Engelſche Kouſeband* ſal maken, doch die zal hem niet onder de knie maar *boven de ſchouderen gebonde werden.* En dat ſal hem voor zeker gebeuren, ſoo den Coning eens een weer ſin in hem krijgt, of dat de zaken anders uitvallen als hij den Coning wijs gemaakt heeft. Want de *Koningen beminnen wel het verraad, zoo lange zij daar profijt bij vinden: maar nooit de Verraders.* Zoo dat het niet kan noch zal miſſen, na mijn gevoelen, of hij zal ſijn Verraders loon ontſangen. Ten ware,

Zeeuw.

Zeeuw.

Maar behoudens u propooſt en reſpect. Wat dunkt u van den nieuwen Franſchen Ambaſſadeur den Hartog van Verneuil, die nu in Engeland gekomen is, zal die daar wel wat op doen? meent gij wel dat de *Engelſe* de mediatie of de middeling van Vrankrijk wel ſullen aan nemen? Ik meen dat ze al te trots en te hooveerdig ſijn om haar te laten geſeggen, en dat daarom die Ambaſſade vruchteloos zal afloopen. Doe ik leſt in Zeeland was begon men daar te praten van een ſtilſtand van wapenen, wat gevoelen hebt gij daar af? ſouden de Heeren Staten wel tot een ſtilſtand van Wapenen verſtaan? mij dunkt het zoo vreemd te wezen dat men zoo veel groote en koſtelijke ſchepen ſoude laten ſtil leggen, de koſt en maandgelden ſijn ſeer ſwaar, loopen dagelijks tot een groote ſomme, en dan vruchteloos te leggen, ſoude wonderlijk na mijn Oordeel.

Hagenaar.

Wat de Heeren Staten en de *Engelſe* doen zullen, weet ik niet: maar wat ik daar van geloof weet ik wel en wil u dat ook geerne ſeggen. Om dan van de Engelſe eerſt te ſpreken, dewijl gij daar eerſt van vraagt. Ik geloof datſe de mediatie van *Vrankrijk* graag en geern ſullen aan nemen, ſij ſullen ſoo om welſtaans wil, wel wat daar tegen morren, en als kax het ſelve doen ten gevalle van den *Koning van Vrankrijk*, ten reſpecte van zoo een aanſienelijke Ambaſſade: maar ik verzeker u datſe in lange geen aangenamer noch welkommer Ambaſſade ontſangen hebben als deſe. Iemand mag vragen wat redenen de Engelſe hebben, die haar porren, die Ambaſſade, en die mediatie ſoo graag aan te nemen en te ontfangen, daar ze te voren altoos de mediatie van *Vrankrijk* hebben verworpen en nooit hebben willen accepteren noch aan nemen: die ſoude ik antwoorden. Dat in't begin als ſij ons ſulke eiſſen en pretenſien voor wierpen, ſij wel zagen dat noch *Vrankrijk* noch niemand ter wereld haar daar van iets ſoude toeleggen maar die als frivool en ongefondeerd verwerpen, alſoo elk een wel kan ſien

ſien dat het maar enkele geſochte pretexten waren, en ondertuſſchen hadden zij haar Vloot of hare Schepen geſondenna *Cabo Verde*, *Cabo Cors* en de voornoemde andere plaatſen, om die al te zamen in te nemen, meenende en wanende haar Meeſters te maken van de gantſche Kuſt die d'onſe daar beſaten en in hadden, tot de *Goudkuſt* en alles wat daar aan dependeert, en de onſe daar gants niet te laten behouden, om de onſe dan voort uit alle de negotie die aldaar valt voor altoos te houden, gelijk ſe ook ten dien einde *Nieu Nederland* ons zoo ſchendig ontnomen en verradelijk in genomen hebben. Als ſij haar nu zoo Meeſter van alles hadden gemaakt, zouden ſe, noch op ons, noch op Vrankrijk gepaſt hebben. Dan meenden ſij met hare Scheeps Macht alle onſe uitvarende en inkomende Schepen te nemen, gelijk zij, tot onze groote ſchade alreede begonnen hebben, en ons van alle onze welvaart, negotie en middelen te berooven, en dan alzoo ons tot een ſchandelijk en ſchadelijk accoord te dwingen, *Douning* had den *Koning* verzekerd dat hij hem zoude weten te adverteren alle reſolutien die (hoe ſekreet ſij mochten wezen) die hij voorgaf altoos te konnen weten, en daar toe had hij ſijnen Secreten correſpondent en confident ſo hij meende, zeker: het ſchijnt ſich ook wel toe dat'er hier in den Hage, uit een ver afgelegen *Provincie* (die niet veel met de zee of Zeevaart te doen hebben) was, gecommitteert, wij willen hem nu niet noemen, die zoo laſche en Godloos was, dat hij om geld het Land, en ons al te zamen zoude verraden, en dezen Douning alle der Heeren Staten reſolutien en ſecreten ontdekt hebben. Douning had ook ſijnen Koning verſekerd dat de Provincien, niet eenig ſijnde, nooit tot een conſiderabele Vloot om de *Engelſe* tegen te ſtaan zouden bewilligen. Dus meenden deſe hooveerdige *Engelſe geen mediatie van Vrankrijk van nooden te hebben; maar dat zij het alles na haar zin en wel gevallen zouden krijgen, en de Nederlanders dwingen.*

Doch God die genadige en Rechtveerdige Heer, ſchikten het heel anders, en verbrak *alle der Engelſe booze en Godlooze raadſlagen.* Hij, *De Groote God*, gaf, dat door het wijs en voorſichtig beleid van eenige *Hollandſe Heeren*, zoo grooten eendracht en Liefde tot het Vaderland quam, dat niet een Stad, ik laat ſtaan een Provincie iets niet wilde dat *Holland*, tot voorſtand des *Algemeenen Vaderlands*, en tot te-

gen

gen ſtand van ſoo wreeden en trouloofen Vijand, voorſtelde en voorſloeg. *God die Barmhertige Heer* gaf dat door het ſelve wijs en voorſigtig beleit der zelver Heeren wiert onrdekt en uitgevonden, den ſchelm daar van *Douning*, ſoo men zeide alle Secreten en ſecrete reſolutien kreeg, het welk hij Douning eerſt gewaar wierd, doe de geruchten quamen dat den *Admiraal de Ruiter van Cadix af, na Cabo Verde was vertrokken*. Doe verſtond en bevond delen Afgezondenen dat hij in ſijne meeninge bedrogen was, en dat 'er noch gaauwer en wijſer als hij hem die ballen ontleid hadden, het welk hij nooit gedacht had. Nooit had hij oek gedacht dat de *Heeren Staten* zoo haaſt zoo grooten Vloot kloeke en groote Schepen zouden gereed hebben.

Nooit had hij gedacht dat alle reſolutien, commiſſien en alles wat tot een goede, wijze en voorſigtige Regeringe van een Republijk behoord, zoo ſekretelijk beleid, of gegeven zoude werden. Hem quam ſeer vreemd voor, *de heerlijke en treffelijke reſolutie der Heeren Staten, dat geenderhande Schepen, te weten, Koopvaardij, Groenlandſe, zelf tot Haring Buizen en Viſſers toe, zouden mogen in Zee varen.* Daar mede de roofgierige grijpklaauwen van de *Engelſe Harpijen* niet te rooven vonden, dit maakte hem en alle de Engelſe zeer ontſteld, dit maakt dat ſij konnen zien en bemerken dat door het verbieden van de negotie alle het Bootsvolk dat op de Groenlandſe, Koopvaardij en andere Schepen plegen te varen, nu tegen haar ten Oorloge komen, hare Verraderijen, Trouloosheden en Wreedheden: maken dat alle ons Zeevolk moet en Couragie hebben, om dit *Engelſe* geſpuis met aller macht aan te taſten. De beloſten en premien die de *Heeren Staten* belooft hebben: maken de Zeeluiden moedig, de dreigementen daar tegen maken dat de kleinmoedige hart hebben.

Dit alle zien en hooren de Engelſche, en hier om is het dat zij nu de mediatie van Vrankrijk wel willen en wel graag zullen aan nemen: maar denkt vrij vrienden dat ſij het niet ter liefde van ons zullen doen, denkt vrij ook dat ſij het niet doen uit Liefde van de Vrede, neen, voor zeker niet: maar alleen om datze ſien dat nu aan ons niet te winnen is. Zij ſijn heel verſteld in het doen van de Ruiter. Die heeft begonnen den hoogmoed en hooveerdige voorſpoed der Engelſe te ſteuiten. Ik hope ook zoo God de Heere nu haaſt een goeden wind gelieft te

ver-

verleenen dat onze Vloot in zee zal loopen, en de hooghertige Engelse bij komen, het is waar dat zij derven komen bij onze Zeekusten, en onze Zeehelden trotseren: maar zij zien wel dat de onse met deze noorde winden niet in zee konnen komen, sij zouden licht anders zoo breet niet gaan.

Dat gij mijn gevoelen vraagt van stilstand van wapenen te maken. dewijle men van Vrede handeld. Ik geloof niet dat de *Heeren Staten* daar toe zullen verstaan, het zoude ook mijns bedunkens gants ongeraden sijn, voor eerst om de kosten, gelijk gij wel segt, en om het volks wil, al het Volk is tegenwoordig, God sij gedankt voor sijne genade kloek en gesond. Het is in't begin en in't best van de zomer, zoo men nu die maats drie of vier maanden liet Scheep leggen, daar mochten siekten onder ontstaan, daar mocht sterfte komen, de victualie sou op raken, en voorts alles gebrek werden. Ook zijn tegenwoordig zoo wel sijn *Exellentie den Heere van Obdam, als de andere Admiralen, Vice Admiralen, Capiteinen en voorts alle minder Officieren, Matrosen en Soldaten,* ongemeen seer couragieus en wel gemoed, soo dat sij branden van lust om eens tegen de Engelsche aan te gaan, zoo dat het jammer soude sijn het volk stil te laten leggen, want doch der *Engelse* hoogmoet zal niet ter neder geleid werden of sij moeten slagen krijgen, en daar is nu kans toe om haar die te geven; gelijk onlangs zeker Matroos te Rotterdam zeide, sprekende van de grootheid van de Schepen, meenigte van geschut en anders zoo wel toegeruste zaken, *Dat nu onze Lieven Heer een weinigje Neuteraal wou zijn, daar was kans om al de Engelse uit de Zee te bruijen,* op sijn Bootsmans. *Den Admiraal Kortenaar,* onlangs van Rotterdam door den Briel na Helvoet reisende om Scheep te gaan, van een *Kapitein,* die mede daar na toe reisde, gevraagt sijnde, *waar de rendevous zoude zijn;* gaf ter antwoorde, *aan de Engelse haar boord.* Daar ik hoop dat haar God goed geluk en victorie verleenen zal. Ik zoude u noch verder verhalen eenige andere en grouwelike schelmstukken en moorden der Engelsche: en ook waarom ik geloof dat Douning of een ander lichtelijk om hals zal geraken: maar den tijd kan het nu niet lijden, soo haast wij weder bij malkander komen, zullen het dan voort af praten. *Zeeuw.*

Daar heb ik groote lust toe, ik moet in de week na Pinxteren weder hier in den Hage sijn, zal u dan met dese Vriend konnen vinden, en maken dan van onzen praat een *EINDE:*

